

Den 17. marts 2005 afgav jeg en endelig rapport vedrørende min inspektion den 9. og 10. juni 2004 af Københavns Fængsler, Vestre Fængsel. I rapporten anmodede jeg om udtalelser mv. om nærmere angivne forhold.

I den anledning har jeg modtaget udtalelser af 30. august og 1. samt 7. november 2005 med bilag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder udtalelser af 24. maj, 25. maj og 15. juni 2005 fra Københavns Fængsler. Direktoratet gengiver og kommenterer i sin udtalelse det som fængslet har anført.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad punkt 2.1. Generelt (Bygningsmæssige forhold mv.)

Jeg bad om oplysning om hvorvidt nærmere angivne renoveringsplaner for 2004 som jeg omtalte i rapporten, var gennemført.

Københavns Fængsler har oplyst at der er sket istandsættelse af 90 celler ved maling og indsættelse af nyt celleinventar i 2004, og at status pr. maj 2005 i øvrigt er følgende:

Sydfløjen

Oprettelse af fire afdelingskøkkener er endnu ikke gennemført. Arbejdet hermed er udsat til 2006 af kapacitetsmæssige årsager.

Østfløjen

Der er opsat vaskemaskiner til vask af de indsatte private tøj. Faldnet er udskiftet.

Nordfløjen

Af hensyn til kapaciteten er etablering af yderligere fire toiletter/bad udsat til foråret 2006.

Besøgsbygningen

Bygningen er blevet isoleret, og der er opsat ny yderbeklædning. Overvejelserne vedrørende den indvendige modernisering af besøgsbygningen pågår, men som følge af det store belægningsmæssige pres kunne modernisering først påbegyndes i efteråret 2005 og er nu udskudt, jf. pkt. 2.7.

Beskæftigelse

En produktionshal til brug for Vest 1. var ved at blive opført og forventedes at stå fuldt færdig den 1. september 2005. Færdiggørelsen af den indvendige indretning sker, når det er muligt, bl.a. som beskæftigelse af indsatte.

Gårdtursarealer

Arbejdet med at anlægge en boldbane af asfalt på Nordfløjens gårdtursareal er tilendebragt.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg anmodede om oplysning om resultatet af direktoratets behandling af en ansøgning fra Københavns Fængsler om at få del i de midler der er afsat på flerårsaftalen til den fysiske sikkerhed i fængslerne. Fængslet havde søgt om i alt 32 mio. kr. til bl.a. udskiftning af vinduer (som ifølge bygningssynsrapporten er utidssvarende).

Direktoratet har oplyst at der ikke er taget endeligt stilling til ansøgningen fra Københavns Fængsler. Direktoratet har i den forbindelse oplyst at direktoratet for så vidt angår renovering af isolationsgården jf. rapportens pkt. 2.5., afventer en

egentlig indstilling fra Københavns Fængsler, før der kan tages stilling til dette projekt, og at Københavns Fængsler har oplyst at denne indstilling snarest vil blive sendt til direktoratet.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning når der til sin tid er taget endeligt stilling til ansøgningen, herunder vedrørende isolationsgården som jeg går ud fra at Københavns Fængsler nu har sendt en indstilling om.

Ad punkt 2.2.1. Celler

Jeg tilkendegav at der efter min opfattelse ikke må være indkigshuller i cellerne, bortset fra i celler hvor der er behov for særlig observation af de indsatte, og noterede mig at de huller som endnu ikke var blændet, ville blive det.

Københavns Fængsler har oplyst at de nævnte indkigshuller er blændet. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.4. Toiletter/baderum

Jeg gik ud fra at Vestre Fængsel ville opsætte flydende sæbe og engangshåndklæder, og bad fængslet om at underrette mig når det var sket.

Københavns Fængsler har oplyst at flydende sæbe og beholdere til engangshåndklæder er sat op.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.7. Besøgslokaler

Medmindre der i alle de besøgslokaler hvori der er en (ikke-blændet) rude, er et gardin som de indsatte og de besøgende kan rulle ned/trække for hvis de ønsker det, henstillede jeg at et sådant gardin opsættes, eller at ruderne blev blændet. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling. Jeg gik ud fra at fængslet i den forbindelse ville overveje om det ikke vil være mest hensigtsmæssigt under alle omstændigheder at blænde alle ruderne.

Københavns Fængsler har oplyst at alle ruderne i dørene til besøgslokalerne er blevet blændet. Københavns Fængsler har i den forbindelse bemærket at de rum hvori der ikke var blændede ruder, anvendes til politi- og advokatbesøg og kun i yderst sjældne tilfælde til ”privatbesøg”.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg bad om underretning når istandsættelsen af besøgsafdelingen – som efter min opfattelse var tiltrængt – havde fundet sted, og jeg bad om at denne underretning indeholdt oplysning om rummenes indretning, herunder spørgsmålet om udsmykning.

Københavns Fængsler har oplyst at det store belægningsmæssige pres har betydet, at renoveringen af besøgsbygningen først kan påbegyndes i efteråret 2005. I tilslutning hertil har fængslet i en mail af 24. august 2005 supplerende oplyst at indvendig renovering af besøgsbygningen ikke gennemføres i 2005, da fængslet den 22. august 2005 på grund af fængslets generelle vanskelige økonomiske situation har set sig nødsaget til at udmelde et udgiftsstop med øjeblikkelig virkning som medfører at alle ikke akutte renoveringer mv. ikke gennemføres i 2005.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg går ud fra at der vil ske en renovering af besøgsbygningen hurtigst muligt i 2006 og beder om underretning når denne renovering påbegyndes.

Idet det fremgår af et referat fra et talsmandsmøde den 6. maj 2004 at talsmændene blev oplyst om at istandsættelse af besøgsafdelingen kunne påbegyndes hurtigt hvis talsmændene bevilgede 100.000 kr. fra butikskontoen, bad jeg fængslet om at oplyse om det var sket.

Københavns Fængsler har oplyst at det på et møde med talsmændene den 6. maj 2005 blev aftalt at de indsatte inddrages i moderniseringen af besøgslokalerne, og at de indsatte har tiltrådt at der afholdes 50.000 kr. af butiksoverskudskontoen til forbedringer. Derudover afholdes der – efter nærmere aftale med de indsatte talsmænd – yderligere 50.000 kr. til brug for udsmykning m.v.

Jeg har noteret mig det oplyste om at det med de indsatte er aftalt at overskud fra butikskontoen kan anvendes til forbedringer og udsmykning mv. af besøgslokalerne og henviser i øvrigt til pkt. 2.13.

Ad punkt 2.9.   Gymnastiksal

I den endelige rapport skrev jeg at der måtte være op til 10 indsatte samtidig i gymnastiksalen. Københavns Fængsler har beklaget at fængslet ikke tidligere har været opmærksomt på at korrigere dette tal som rettelig er ca. 50 indsatte, alt efter arrangementets karakter.

Jeg har noteret mig denne korrektion.

Ad punkt 2.10.   Skole

Jeg henstillede til fængslet at opsætte vejledning om korrekt brug af redskaberne i kondirummet og bad om underretning om hvad der skete i den anledning.

Fængslet har oplyst at der er opsat vejledninger i samtlige kondirum om korrekt brug af redskaberne. Direktoratet har oplyst at Københavns Fængsler telefonisk over for direktoratet har oplyst at der ved konsulentbistand er udarbejdet og opsat instruktion til kondimaskinerne, bortset fra til de meget simple maskiner som kun har en eller to funktioner, som fx kondicykel, ski og romaskine. Københavns Fængsler har henvist til at disse maskiner efter en fagmands vurdering er sikre, og at der derfor ikke er nogen begrundelse for at udarbejde instruktion som navnlig bør være der for at indsatte ikke skal komme til skade under træningen.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Med den bemærkning at jeg er enig i at det kun er nødvendigt med instruktion for så vidt angår maskiner hvor der uden en sådan instruktion er en risiko for forkert brug og dermed for skader, har jeg taget det oplyste til efterretning.

Ad punkt 2.13. Butik

Som det fremgår af afsnittet ovenfor om besøg, blev de indsatte spurgt om de (i 2004) ville anvende 100.000 kr. af overskuddet til istandsættelse af besøgsafdelingen. Idet jeg vedlagde en kopi af referat fra talsmandsmødet herom og i øvrigt henviste til pkt. 5.1.3.5., anmodede jeg om direktoratets bemærkninger hertil.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Direktoratet har fra Københavns Fængsler modtaget supplerende oplysninger om anvendelse af overskud fra butikskontoen til istandsættelse af besøgsafdelingen.

Københavns Fængsler har oplyst, at man fuldt ud er opmærksomme på, at overskud fra salg af varer til indsatte ikke benyttes til vedligeholdelse af fængslet.

Københavns Fængsler disponerer over overskuddet i overensstemmelse med retningslinierne i direktoratets skrivelse af 19. marts 2003, pkt. 4,

hvorefter overskuddet kan anvendes til formål, der ikke er fastsat ved anden bestemmelse, og som kommer de indsatte til gode i almindelighed. For eksempel i forbindelse med fritidsaktiviteter, underholdning, udsmykning, forsorgsmæssige øjemed og lignende. Overskuddet disponeres efter samråd med repræsentanter fra de indsatte.

For så vidt angår besøgsafdelingen har Københavns Fængsler telefonisk oplyst, at beløb fra butikskontoen efter forslag fra de indsatte vil blive brugt til en ny type familierum, samt til udsmykning af afdelingen. Indretningen af familierummet er ikke endeligt fastlagt, og det kan på nuværende tidspunkt ikke oplyses, hvilke anskaffelser, der vil blive finansieret af midler fra butikskontoen.

De indsatte har ønsket, at der blev indrettet et familierum, der egner sig til afvikling af besøg fra 4-5 voksne og med mulighed for adgang til køkken. Der skal i den forbindelse rives en væg ned mellem 2 besøgsrum for at skabe den fornødne plads.

Direktoratet skal bemærke, at man finder, at renovering af besøgsfaciliteterne med indkøb af en passende møblering, gardiner, almindelig udsmykning etc. påhviler Københavns Fængsler og bør finansieres af fængslets vedligeholdelsesmidler. Der henvises til, at det af varetægtsbekendtgørelsens § 48 og besøgsbekendtgørelsens § 3, stk. 1 fremgår, at besøgslokalerne så vidt muligt skal være indrettet på en sådan måde, at der skabes en naturlig og venlig atmosfære.

I det omfang, der er tale om at indkøbe inventar m.m. ud over en almindelig standard for besøgslokaler, har direktoratet ikke bemærkninger til, at disse finansieres via tilskud fra butikskontoen.

Direktoratet finder dog under henvisning til det vedlagte referat fra talsmandsmødet anledning til at påpege, at man finder det uheldigt, hvis der ved møder med talsmændene gives udtryk for, at tidspunktet for en istandsættelse af besøgsafdelingen er afhængig af, at der ydes tilskud fra butikskontoen.

Direktoratet har dog forståelse for, at det meget høje belæg og det deraf følgende pres på besøgsafdelingen kan bevirke, at en i øvrigt tiltrængt renovering beklageligvis må udskydes.”

Jeg er enig med direktoratet i at overskud fra butikskontoen ikke kan anvendes til almindelig vedligeholdelse af fængslet, herunder indkøb af passende (standard)møblement og almindelig udsmykning. Jeg beder om at den underretning som jeg tidligere har bedt fængslet om – for så vidt angår renoveringen af besøgsbygningen – indeholder en nærmere angivelse af hvad pengene fra butiksoverskuddet er

eller vil blive anvendt til. Endvidere beder jeg om en kopi af den skrivelse af 19. marts 2003 som der er henvist til vedrørende anvendelse af overskud.

Jeg er endvidere enig med direktoratet i at det er uheldigt hvis fængslet over for talsmændene har givet udtryk for at tidspunktet for istandsættelse af besøgsbygningen afhænger af om de indsatte yder tilskud fra butikskontoen.

Ad punkt 3.1. Arbejde mv.

Idet jeg henviste til at det under inspektionen blev oplyst at ca. 100 indsatte kan være beskæftiget ved cellearbejde, og at 110-120 indsatte kan modtage undervisning, bad jeg fængslet om at oplyse om de til rådighed værende pladser ifølge beskæftigelsesplanen (90 i skolens regi) dækker over det antal indsatte som kan tilbydes plads det pågældende sted, eller om flere indsatte end anført i beskæftigelsesplanen kan være beskæftiget hvis der er indsatte beskæftiget på deltid det pågældende sted (kombineret beskæftigelse).

Københavns Fængsler har oplyst at beskæftigelsesplanen er opgjort i antal "årsværk" der er fordelt på forskellige typer af beskæftigelse. Det faktiske antal beskæftigede vil således være højere end årsværksopgørelsen, da de indsatte kan have deltidsbeskæftigelse. Dette gør sig hovedsageligt gældende inden for skolens område der i perioder i 2004 (med høj belægning) har beskæftiget mere end 150 indsatte (hoveder) pr. dag.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad desuden fængslet om at oplyse om tallet for indsatte på venteliste til (ønsket) arbejde/beskæftigelse dækker over venteliste til såvel arbejde som undervisning. Jeg bad desuden fængslet om at oplyse hvor lang ventetid der normalt er til arbejds- og

undervisningspladserne, dvs. for så vidt angår undervisning uddybe det oplyste under inspektionen om ventetider, jf. pkt. 3.2.

Jeg anmodede i øvrigt fængslet om at oplyse om fængslet havde fået nye arbejdsopgaver siden den 9. juni 2004, og om fængslet således fortsat ikke havde problemer med at beskæftige de indsatte.

Københavns Fængsler har oplyst at tallet 12 i notatet af 28. juli 2004 for indsatte der afventede arbejde, dækker såvel arbejde som undervisning. Fængslet har ikke en opgørelse over ventetiden til beskæftigelse (arbejde og undervisning), og kan derfor ikke oplyse om den normale ventetid. Fængslet kan dog oplyse at indsatte vil kunne vente på beskæftigelse, men samtidig være i beskæftigelse, typisk celloarbejde og vente på et mere attraktivt job, fx på en fællesskabsarbejdsplads. Fængslet har derudover oplyst at fængslet har forsøgt at bruge udbetalte ventepenge som udtryk for ventetiden. Denne metode har imidlertid vist sig ikke at være anvendelig da udtræk ikke indeholder oplysninger om antal perioder, og da indsatte der har modtaget supplerende ventepenge, tillige indgår i opgørelsen. Det har ikke været muligt for fængslet at undersøge de enkelte tilfælde nærmere da fængslet ikke har adgang til oplysninger i systemet (KØLS) for indsatte der er overført til anden institution. Ved forespørgsel af fængslets værk mestre m.fl. om deres opfattelse af den normale ventetid er svaret at den normale ventetid er ca. 1-5 dage, og at ventetiden kun sjældent overstiger 14 dage. Det er understreget at svarene ikke er entydige og baseret på subjektive vurderinger.

Københavns Fængsler har endelig oplyst at fængslet til stadighed får nye arbejdsopgaver. Beskæftigelsen af de indsatte på værkstederne forløber uden de store problemer, hvorimod det undertiden kan være problematisk at skaffe de fornødne arbejdsopgaver til cellerne. Fængslet har oplyst at fængslet i øvrigt løbende overvejer hvordan der kan etableres flere fællesskabsarbejdspladser.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 3.2. Undervisning

Københavns Fængsler fik stillet timelærere til rådighed af Københavns Kommune til aftenskoleundervisning af indsatte (inden for folkeoplysningsområdet). Kommunen var imidlertid på tidspunktet for inspektionen i færd med at gennemgå kommunens budgetter med henblik på at foretage besparelser, og fængslets ledelse mente at dette kunne få (negativ) virkning for undervisningen i Vestre Fængsel.

Jeg anmodede i rapporten om underretning om udfaldet af Københavns Kommunes overvejelser som jeg gik ud fra at Vestre Fængsel nu havde modtaget underretning om.

Københavns Fængsler har oplyst at Københavns Kommune har truffet afgørelse om at der ikke kan ydes tilskud til undervisning på fængslet i medfør af folkeoplysningsloven, da kommunen mener at undervisning på fængslet er dækket af anden lovgivning – straffuldbyrdelsesloven. Fængslet har påklaget kommunens afgørelse da fængslet mener at afgørelsen bygger på en forkert regelanvendelse.

Københavns Fængsler har i øvrigt oplyst at kommunens afgørelse, der medfører en større merudgift til undervisningen af de indsatte, ikke har medført mindre udbud af undervisning, da fængslet har ombudgetteret og kompenseret skolen for den yderligere udgift. Til det anførte i min rapport om at besparelser skulle være grunden til Københavns Kommunes beslutning, har fængslet understreget at fængslet alene forestillede sig at sagen kunne hænge sådan sammen. Fængslet har imidlertid ikke kendskab til eventuelle nærmere bevæggrunde fra kommunens side.

Direktoratet har anført at direktoratet ikke har bemærkninger til underretningen.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af klageudvalgets behandling af den klage som fængslet har indgivet over kommunens (Folkeoplysningsudvalgets) beslutning.

Ad punkt 3.3. Fritid

Jeg anmodede Københavns Fængsler om at underrette mig om resultatet af den opfølgning af fritidsundersøgelsen som fængslet ifølge resultatkontrakten var forpligtet til at foretage (handleplanen), og om resultatet af fængslets overvejelser med hensyn til udvidet gårdtur i weekenderne.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet ikke har lavet den i resultatkontrakten for 2003 forudsatte handleplan på baggrund af fritidsundersøgelsen. Fængslet har oplyst at det i høj grad skyldes den store kapacitetsbelastning, personaleunderskud, en meget stor del nyansatte fængselsfunktionærer og de knappe økonomiske ressourcer i 2004 og 2005.

Københavns Fængsler har imidlertid også under hensyn til fritidsundersøgelsen og efter eget ønske fået fastsat et lokalt resultatmål for 2005 som fængslet har gengivet således:

”Øget tilfredshed hos indsatte omkring fællesskab og fritid

Mål	Det er fængslets udgangspunkt at øget tilfredshed blandt de indsatte vil medvirke til at reducere konflikter mellem indsatte og personale. Målet vil derfor i første omgang være at øge tilfredsheden hos indsatte omkring fritid og fællesskab.
Resultatkrav	Der gennemføres en ”brugerundersøgelse” – begrænset til dette område. I undersøgelsen vil det også være et centralt mål at afdække indsattes ønsker og prioritering. Da det øgede fokus på området forudsættes først at kunne iværksættes fra medio 2005, vil målet for 2005 være, at ”brugerundersøgelsen” er gennemført og indsattes prioritering er afdækket samt, at der er iværksat

opfølgingsaktiviteter. Tilfredshedsmålingen forudsættes gentaget medio 2006.

Dette mål er delvist en fortsættelse af tidligere mål om øgede fritidsaktiviteter for indsatte i fortsættelse af fritidsundersøgelsen fra 2003.

Dokumentation

- Halvår: Fængslet orienterer om status for arbejdet.
- Helår: Fængslet orienterer om gennemførelsen af arbejdet og udbyttet heraf”

Københavns Fængsler har endvidere oplyst at direktoratet af sikkerhedsmæssige årsager har bestemt at der generelt ikke må være flere end 50 indsatte på gårdtur samtidig. Fængslet har videre oplyst at der i fængslets Nord-, Øst- og Sydfløj er henholdsvis op til 116, 135 og 110 indsatte, for Sydfløjens vedkommende ca. 50 i fællesskab, og at der alene er to store gårdtursarealer ved henholdsvis Øst- og Nordfløjen. Da andre mindre gårdtursanlæg primært benyttes til indsatte i fængslets andre og mindre afdelinger, er der af placerings- og sikkerhedsmæssige grunde alene mulighed for at afholde fællesskabsgårdtur for indsatte i de store fløje på de to nævnte gårdtursanlæg.

Københavns Fængsler har desuden oplyst at fængslet af direktoratet har fået dispensation til at der kan afholdes gårdtur for op til 60 indsatte, da fængslet efter fængslets opfattelse ikke ville kunne afvikle gårdtur for alle hvis ikke der kunne deltage op til 60 indsatte. Dette betyder bl.a. at indsatte i fællesskab i Sydfløjen nu afvikler samlet separat gårdtur på Østfløjens gårdtursanlæg.

Københavns Fængsler har videre oplyst at fængslet ikke har fundet mulighed for at udvide gårdturstiden i weekenden og på arbejdsfrie dage. På disse dage tilbydes samtlige fællesskabsindsatte i Nord-, Øst-, og Sydfløjen gårdtur i 40 minutter om formiddagen og en time om eftermiddagen. Årsagen til at Københavns Fængsler ikke finder grundlag for at udvide gårdturstiden på arbejdsfrie dage, er – udover maksimumsgrensen på 60 indsatte – hensynet til andre fællesskabsaktiviteter, personalebehandling og hensynet til at diverse andre aktiviteter, fx for indsatte som fravælger gårdtur, kan forløbe sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Derudover er gårdturstiden

naturligvis også indpasset efter faste rutiner i hver enkelt fløj såsom maduddeling mv.

Københavns Fængsler har videre bemærket at gårdturstiden i Nordfløjen kunne udvides med ca. ½ time på hver arbejdsfri dag, da Nordfløjens gårdtursanlæg, jf. ovenfor, ikke benyttes af Sydfløjens indsatte. Fængslet har imidlertid valgt ikke at udvide gårdturen for en gruppe indsatte og herved gøre forskel på indsatte i de ellers ret sammenlignelige hovedfløje. Fængslet har henvist til at en sådan forskelsbehandling som vil være vanskelig at forklare de indsatte i dagligdagen, må forventes at skabe spændinger.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets udtalelse, herunder svaret vedrørende fritidsundersøgelsen. Direktoratet har henvist til at resultatkravet for 2003 om en fritidsundersøgelse blev indsat som et lokalt mål for fængslet efter frivillig aftale. Direktoratet har videre oplyst at der i fængslernes kontrakter for 2004 ikke indgik faglige mål, men fængslet har selv ønsket kravet om fritidsundersøgelser indsat i kontrakten for 2005. Direktoratet har oplyst at direktoratet har ændret arbejdsgangen for rapportering af resultatkontrakten således at den halvårige status vil ske ved kontraktforhandlingerne i efteråret 2005, mens status for hele år 2005 forventes opgjort i februar/marts 2006.

Jeg har noteret mig det oplyste som ikke giver mig anledning til bemærkninger, men jeg beder om underretning når status for hele år 2005 for Københavns Fængsler foreligger.

Jeg anmodede endvidere om fængslets bemærkninger til de konkrete klagepunkter fra talsmandsgruppen vedrørende ulige fordeling af adgangen til gymnastiksalen og manglende muligheder for at anvende salen i ydertimerne.

Københavns Fængsler har oplyst at der den 28. april 2005 blev afholdt et koordinationsmøde vedrørende fordelingen af tider i salen. Fængslet har efterfølgende valgt at

opdele de tidligere tidsblokke af tre timers varighed i mindre moduler således at gymnastiksalen kan anvendes af flere.

Fængslet har endvidere besluttet at indføre såkaldte ”åbne tidsrum”, hvor de enkelte fløje kan booke tid efter behov. Ændringerne trådte i kraft den 1. juni 2005. Fængslet har vedlagt kopi af den nye fordelingsplan til orientering.

Fængslet har videre oplyst at fordelingen af tider til gymnastiksalen er sket efter en samlet vurdering af de enkelte afdelingers ønsker og behov. For det tilfælde at Vest 1. synes overrepræsenteret, har fængslet bemærket at denne afdeling har fået andel i de tider som de øvrige afdelinger ikke ønskede at anvende. Hertil kommer at Vest 1. – som fællesskabsafsoningsafdeling – har mulighed for at udvise en større fleksibilitet for så vidt angår tider i salen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om ændring af tiderne i gymnastiksalen og baggrunden for at Vest 1. har flere tider. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende disse forhold.

Ad punkt 3.4. Fællesskab

Jeg tilkendegav at jeg går ud fra at jeg vil modtage underretning om direktoratets godkendelse af Københavns Fængsleres regler om fællesskab, og at jeg derfor afventede denne underretning.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet i april 2005 har modtaget tilbagemelding fra direktoratet vedrørende det forslag til fællesskabsregler der oprindeligt var indsendt. Direktoratet anså imidlertid ikke de foreslåede regler for tilstrækkeligt detaljerede. Fængslet udarbejder derfor nu nye mere detaljerede regler, men der må forventes at hengå nogen tid hermed, henset til de store forskelligheder der består

mellem fængslets afdelinger. Fængslet har oplyst at det er begrundet i dels de bygningsmæssige forhold, dels forskelligt klientel.

Direktoratet har henholdt sig hertil og har endvidere henvist til særskilt brev af 1. juli 2005 hvori direktoratet over for mig har redegjort for sagens status. I dette brev har direktoratet oplyst at direktoratet havde rykket Københavns Fængsler for svar. I forlængelse heraf har direktoratet i brev af 15. september 2005 oplyst at Københavns Fængsler har oplyst at fængslet forventer at det vil tage ganske lang tid før fængslet har fået udarbejdet detaljerede retningslinjer for fællesskab. Direktoratet har oplyst at direktoratet vil orientere mig om sagens status på ny senest i slutningen af februar 2006.

Jeg afventer således fortsat underretning om direktoratets godkendelse af Københavns Fængslers regler for fællesskab når disse er udarbejdet.

Ad punkt 5.1.1. Kollektiv straf

Jeg anmodede om en udtalelse vedrørende en af talsmandsgruppen – og andre indsatte – rejst generel klage vedrørende anvendelse af kollektiv straf, herunder om det anførte vedrørende afskedigelse af alle indsatte fra transporthold/gartnerhold fordi én af de indsatte havde røget hash. Jeg anmodede samtidig om oplysning om resultatet af drøftelserne vedrørende anvendelsen af et skilt på døren til et kondilokale hvorpå det var anført at hærværk i kondirummet ville betyde at alle indsatte ville blive udelukket fra lokalet i en periode.

Københavns Fængsler har oplyst følgende:

”Fængslet kan ikke genkende billedet af, at der anvendes kollektiv straf. Det er derimod muligt, at indsatte fejlagtigt kan opfatte visse situationer som kollektiv straf.

Hvis fængslet fx observerer, at der indkastes genstande (fx narkotika) under afviklingen af gårdtur, vil der kunne ske visitation af gårdtursdeltagere. Det samme vil kunne være tilfældet, hvis det konstateres, at der er

stjålet en kniv fra køkkenet og i andre lignende tilfælde. Der kan også være tale om planlagt storvisitation af en etage eller en fløj. I sådanne tilfælde vil samtlige fløjens fængselsfunktionærer som regel deltage for at gennemføre visitationen så hurtigt og effektivt som muligt. I sådanne situationer vil man typisk af sikkerhedsmæssige årsager lukke fløjen på nat, hvilket medfører, at de indsatte er indelukket på cellen og fællesskabsaktiviteter typisk suspenderet, mens visitationen står på. Natlukningen bringes til ophør, når det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Andre tilfælde, som typisk medfører natlukning, og som af de indsatte kan opfattes som kollektiv straf, kan være en magtanvendelse i fløjen, overførsel af indsatte til sikringscelle, overfald på personalet mv. - natlukningen vil i disse tilfælde ske af sikkerhedsmæssige årsager. I nogle af disse tilfælde vil der efterfølgende være debriefing af berørte medarbejdere, hvorfor der typisk vil ske natlukning.

For så vidt angår skiltet om hærværk i kondirummet, skal det oplyses, at dette ikke anvendes i fremtiden. Det skal dog bemærkes, at hærværk imidlertid kan bevirke, at fængslet skal foranstalte istandsættelse af den pågældende lokalitet - en istandsættelse, der ikke nødvendigvis kan foretages straks. Der vil således i disse tilfælde, kunne blive tale om, at kondirummet er lukket i en given periode.

Det gælder for indsatte som for andre grupper - i en sportsklub, på en skole, på en arbejdsplads - at hærværk, dårlig opførsel mv. får en afsmitende konsekvens for andre, hvorfor også indsatte har en kollektiv interesse i og også ansvar for, at der passes på fælles faciliteter og hersker en ordentlig stemning.

I daglig omgang mellem indsatte og ansatte må man til tider tale direkte, tale de indsattes sprog - som man også kunne gøre i en sportsklub - for på den måde at gøre opmærksom på, at der er et kollektivt ansvar for at få hverdagen til at glide bedst muligt, og at der til tider er en uundgåelig kollektiv konsekvens, hvis fællesfaciliteter ødelægges.

Hvis man siger til et arbejdshold, at hele holdet bliver fyret, hvis en ryger hash, er det ikke en juridisk forhåndstilkendegivelse men direkte bramfri tale. Det er fængslets erfaring, at sådanne advarsler højner den kollektive ansvarsfølelse og virker.

Hvis fx en indsat på et arbejdshold skulle ryge hash, vil de, der ikke måtte være indblandet, ikke blive ansvarliggjort. Fængslet afskediger ikke et helt arbejdshold, hvis én indsat ikke kan indrette sig efter reglerne.

Som ovenfor nævnt kan der være situationer, som de indsatte fejlagtigt opfatter som kollektiv straf. I forsøget på at undgå denne slags fejlslutninger er ledelsesgruppen enedes om, at man i dagligdagen på afdelin-

gerne skal prioritere løbende information af og dialog med de indsatte, herunder i talsmandssammenhæng, om konsekvenserne i bredeste forstand.”

Direktoratet har udtalt at direktoratet finder det beklageligt såfremt udtalelser som den nævnte om at hele arbejds holdet vil blive fyret hvis en indsat ryger hash, er forekommet. Direktoratet har derfor henstillet til Københavns Fængsler at indskærpe at der ikke fremsættes udtalelser der kan give indtryk af at kollektiv straf anvendes, også selvom det måtte være Københavns Fængslers erfaring at sådanne advarsler højner den kollektive ansvarsfølelse.

Direktoratet har i øvrigt henholdt sig til Københavns Fængslers udtalelse.

Jeg er enig med direktoratet i at det må anses for beklageligt hvis der er forekommet udtalelser som nævnt, og jeg har noteret mig direktoratets henstilling til fængslet om indskærpelse. Jeg går ud fra at denne indskærpelse har fundet sted, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 5.1.2. Forskelsbehandling

Jeg anmodede Københavns Fængsler om en udtalelse vedrørende en klage fra talsmandsgruppen om forskel fra fløj til fløj på varigheden af det tidsrum hvori der kan afvikles gårdtur. Således blev det oplyst at Østfløjen afvikler gårdtur i tidsrummet fra kl. 15.15 til kl. 16.00, mens de øvrige fløje afvikler gårdtur i en time.

Københavns Fængsler har oplyst at der på tidspunktet for inspektionen endnu ikke var installeret metaldetektor i Nordfløjen, hvilket der var i Østfløjen. Der er nu metaldetektorer i alle de store fløje, og der gælder de samme procedurer og varighed af gårdtur for fællesskabsindsatte i Nord-, Øst- og Sydfløjen. De indsatte i disse fløje tilbydes en times gårdtur, inklusiv ind- og udlukning, på alle dage og yderligere 40 minutter på arbejdsfrie dage.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Det fremgår af varetægtsbekendtgørelsens § 29, stk. 3, og straffuldbyrdelseslovens § 43, stk. 3, at de indsatte har ret til dagligt at tilbringe mindst én time i fri luft, medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn eller den indsatte er anbragt i sikringscelle.

I punkt 78 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen og i forarbejderne til straffuldbyrdelseslovens § 43, stk. 3, er det udtrykkeligt nævnt at bekendtgørelsens § 29, stk. 3, og lovens § 43, stk. 3, er minimumsbestemmelse, og at det derfor bør tilstræbes at de indsatte gives mulighed for at tilbringe yderligere tid i fri luft. I Københavns Fængsler er det sket ved yderligere gårdtur på arbejdsfrie dage.

Sådan som jeg læser bestemmelserne, har de indsatte ret til at tilbringe mindst én time dagligt i frisk luft alle ugens dage uanset om der på nogle dage gives yderligere adgang til frisk luft, og ret til ophold udendørs i mindst en time før de lukkes ind igen.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse hvorvidt det er korrekt forstået. I givet fald beder jeg direktoratet om at oplyse om det er i overensstemmelse med bestemmelserne at gårdturstiden er fastsat til en time inklusiv ud- og inklukning. Jeg beder i den forbindelse Københavns Fængsler om at oplyse nærmere om proceduren i forbindelse med ud- og inklukning af de indsatte, herunder hvor lang tid det varer.

Ad punkt 5.1.3.1. Begrænsning i muligheden for at deltage i fælles aktiviteter på grund af talsmandshvervet

På mit møde med talsmændene under inspektionen udtrykte de utilfredshed med ledelsens (manglende) anerkendelse af talsmandsgruppen og redegjorde nærmere herfor. Talsmandsgruppen rettede efterfølgende i brev af 24. juli 2004 henvendelse til mig om (bl.a.) de vilkår som talsmandsgruppen arbejder under. Talsmandsgruppens henvendelse blev sendt til Københavns Fængsler til besvarelse med anmodning om underretning om svaret til talsmandsgruppen således at svaret kunne indgå i rappor-

ten om inspektionen. Med brev af 17. september 2004 sendte Københavns Fængsler mig en kopi af fængslets svar af samme dag til talsmændene.

Et af talsmandsgruppens klagepunkter drejede sig om det forhold at gruppen kun har lov til at benytte talsmandsrummet om aftenen og dermed (når gruppen mødes) er afskåret fra at benytte sig af fængslets fritidsaktiviteter. Jeg bad fængslet om at oplyse om talsmændene udover aftenmøder hver dag fortsat – som angivet i fængslets interne bestemmelser – havde mulighed for at mødes om eftermiddagen om lørdagen (hver lørdag).

Københavns Fængsler har oplyst at talsmændene fortsat har mulighed for at mødes hver lørdag mellem kl. 12.30 og 14.00 (som angivet i bestemmelser af august 2001 til personalet). Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Jeg har noteret mig det oplyste – og går på denne baggrund ud fra at afsnittet i de interne regler af juli 2001 vedrørende de indsatte som angiver at talsmændene kun kan mødes én lørdag hver måned, er eller vil blive slettet.

Selv om talsmændene (nu) kan mødes alle hverdage, anmodede jeg fængslet om at uddybe det oplyste i fængslets brev af 17. september 2004 om at baggrunden for at talsmandsrummet ikke kan anvendes om eftermiddagen, (bl.a.) er at sikre fløjene ens regler for anvendelse af talsmandsrummet. Jeg anmodede i den forbindelse om oplysning om hvor ofte rummet benyttes af talsmændene, og hvordan adgangen hertil administreres. Jeg anmodede endvidere om fængslets bemærkninger til det af talsmandsgruppen oplyste om at det tidligere har været muligt at benytte talsmandsrummet om eftermiddagen. Endelig bad jeg om direktoratets bemærkninger til klagen.

Københavns Fængsler har oplyst at talsmændene kan anvende talsmandsrummet alle hverdage fra kl. 18.00-20.00 samt lørdage fra kl. 12.30-14.00. Skulle der opstå et akut behov, vil talsmandsgruppen således kunne mødes fra dag til dag med kort varsel. På hverdage kan talsmandsrummet anvendes af fløjens talsmand eller dennes

suppleant samt fløjens udlændingetalsmand eller dennes suppleant. De to suppleanter kan deltage sammen med de øvrige talsmænd om lørdagen.

Københavns Fængsler har videre anført at de tidsmæssige rammer vedrørende anvendelsen af talsmandsrummet er fastsat ud fra hensynet til den daglige rutine på de enkelte afdelinger – det være sig afvikling af gårdture, maduddeling samt den personlemæssige situation. Hertil kommer at talsmændene ugentligt kan anvende talsmandsrummet i 1½ time, hvorfor fængslet mener at fængslet i tilstrækkeligt omfang tilgodeser talsmandsgruppens behov for at mødes.

Det fremgår af direktoratets udtalelse at Københavns Fængsler endvidere over for direktoratet har oplyst at fængslet har forsøgt at finde frem til om der tidligere har været adgang til talsmandsrummet om eftermiddagen, men at der desværre ikke ses at være notater der nærmere kan belyse dette. De medarbejdere der særligt stod for talsmandsarbejdet er siden hen gået på pension. Fængslet har imidlertid oplyst at der løbende er dialog med talsmændene om adgangen til rummet, og at fængslet bestræber sig på at imødekomme ønsker forudsat at de findes at kunne indpasses i fængslets rutiner.

Direktoratet har henvist til det af fængslet anførte og har tilføjet at direktoratet ikke har yderligere bemærkninger.

Det fremgår videre af direktoratets udtalelse at Københavns Fængsler efterfølgende telefonisk har oplyst at talsmændene på et talsmandsmøde den 21. juni 2005 direkte forespurgt oplyste at 12 timers adgang til talsmandsrummet og talsmandsmandssamarbejde ret beset er tilstrækkelig til at varetage talsmandsarbejdet. Fængslet oplyste endvidere at det er besluttet at suppleanterne for talsmændene forsøgsvis i seks måneder ligeledes har adgang til talsmandsrummet mandag til fredag. Københavns Fængsler mener at dette er et eksempel på løbende drøftelser med talsmandsgruppen hvor forholdene i åbenhed diskuteres, og såvel indsattes og Københavns Fængslers interesser varetages.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Jeg har noteret mig det oplyste. Da talsmandsgruppen foruden på hverdage har mulighed for at mødes hver lørdag, har jeg ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende talsmændenes klage under dette punkt.

Ad punkt 5.1.3.2.   Udgivelse af et blad i fængslet

Talsmændene klagede over at de blev obstrueret i deres arbejde med at udgive et blad. Københavns Fængsler havde i brevet af 17. september 2004 til talsmændene anført de kunne udgive et blad, men at der ikke ville blive givet økonomisk tilskud af fængslet af nogen art ligesom hvert blad vil skulle godkendes af Inspektionen. Videre havde Københavns Fængsler henstillet til talsmændene at fremkomme med en redegørelse fra talsmandsgruppen om hvorledes man ønsker et redaktionsarbejde tilrettelagt.

Jeg gengav reglerne i straffuldbyrdelsesloven, varetægtsbekendtgørelsen og vejledningen hertil samt Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 371 af 17. maj 2001 med tilhørende vejledning om de indsattes ret til at udgive blade. Om end det nok kun er et teoretisk spørgsmål, anmodede jeg direktoratet om at oplyse om reglerne skulle forstås sådan at varetægtsarrestanter kun har ret til at udgive ét blad.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”Det fremgår af § 27 i varetægtsbekendtgørelsen, at varetægtsarrestanter har ret til at udgive blade efter reglerne i bekendtgørelse nr. 371 af 17. maj 2001 om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner.

Det er i § 6 i bekendtgørelse om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner anført, at straffuldbyrdelseslovens § 37 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

Straffuldbyrdelseslovens § 37, stk. 1 indeholder ingen begrænsninger i relation til hvor mange blade, indsatte har ret til at udgive.

Direktoratet vil derfor ved en kommende revision præcisere pkt. 67 i vareretægtsvejledningen i overensstemmelse hermed.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg noterede mig at Københavns Fængsler ikke har afvist at lade de indsatte udgive et blad, men bl.a. havde bedt om en skriftlig redegørelse for hvordan talsmandsgruppen ønsker redaktionsarbejdet tilrettelagt. Jeg anmodede om oplysning om hvorvidt det skulle forstås som en betingelse for at de indsatte kunne udgive et blad, jf. også det senere oplyste i Københavns Fængslers brev af 17. september 2004 til talsmændene om at et møde blev afslået i fløjen under henvisning til at ”redaktionsarbejdet ikke skulle opstarte inden Inspektionen havde modtaget en skriftlig redegørelse fra talsmændene”. I bekræftende fald bad jeg om direktoratets bemærkninger hertil.

Københavns Fængsler har oplyst at der ville være en del praktiske spørgsmål omkring udgivelse af blad, fx om der skulle være en redaktør, hvorledes bladet skulle fordeles, hvor meget tid man regnede med at bruge på det, på hvilke tidspunkter man forestillede sig at afholde redaktionsmøde, om man forestillede sig at redaktøren skulle have adgang til alle indsatte osv. Københavns Fængsler har videre anført at fængslet, da fængslet nødvendigvis ville skulle indblandes i den praktiske afvikling og også måtte tage stilling til om indsattes procedureforestilling var praktisk gennemførlig, nødvendigvis måtte have en nøjere beskrivelse af de indsattes tanker desangående.

Københavns Fængsler har oplyst at de indsatte af denne grund blev bedt om en ”redegørelse” for hvordan de indsatte praktisk forestillede sig at tilrettelægge arbejdet, men at fængslet ikke ville nægte de indsatte at udgive et blad hvis der ikke kom en sådan redegørelse, da de indsatte efter reglerne har krav på at udgive et blad.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Idet Københavns Fængsler i visse sammenhænge synes at blive ligestillet med et fængsel, anmodede jeg direktoratet om at oplyse om Københavns Fængsler er omfattet af bestemmelsen i straffuldbydelseslovens § 37, stk. 2, som kun gælder for fængsler og ikke arresthuse (og hvorefter fængslet yder støtte til udgivelse af ét blad).

Direktoratet har anført at det er korrekt at Københavns Fængsler i visse sammenhænge sidestilles med et fængsel, men at dette alene er i organisatoriske sammenhænge. I straffuldbydelseslovens forstand hører Københavns Fængsler til kategorien ”arresthus” og følger dermed de regler i straffuldbydelsesloven der gælder for arresthuse. Direktoratet har i den forbindelse henvist til forarbejderne til straffuldbydelseslovens § 20, hvoraf det fremgår at udtrykket ”fængsel” sigter til de eksisterende åbne og lukkede anstalter, herunder Anstalten ved Herstedvester, og udtrykket ”arresthus” omfatter varetægtsinstitutionerne, herunder Københavns Fængsler.

Direktoratet har herefter tilkendegivet at det derfor er direktoratets opfattelse at Københavns Fængsler ikke er omfattet af § 37, stk. 2.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 5.1.3.3. Adgang til KF-samlingen

Da jeg måtte forstå at talsmændenes eksemplar(er) af regelsamlingen ikke løbende ajourføres, anbefalede jeg Københavns Fængsler at indføre en procedure der sikrer at også talsmændenes eksemplar(er) ajourføres. Jeg anmodede om underretning om hvad min anbefaling gav anledning til.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet har fremsendt et ajouført eksemplar af KF-regelsamlingen til talsmandsgruppen. Ved fremtidige rettelser i regelsamlingen vil talsmandsgruppen modtage løsbåde/rettelsesblade. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 5.1.3.5.   Tilbagebetaling af midler som talsmandsgruppen har bevilget til reovering af gårdtursarealer og kondirum

Talsmændene havde krævet tilbagebetaling af midler der over butikskontoen var bevilget til reovering af gårdtursarealet og kondirum. Talsmændene henviste til at midlerne ikke var brugt til at fremme velfærd for de indsatte, men til almindelig vedligeholdelse af fængslet. Københavns Fængsler havde afvist dette under henvisning til at pengene var brugt til forbedringer efter aftale med talsmandsgruppen, og ikke til vedligeholdelse.

Inden jeg tog stilling til dette forhold, og idet jeg i øvrigt henviste til pkt. 2.13., anmodede jeg om en udtalelse fra direktoratet vedrørende dette forhold.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Det fremgår blandt andet af fængslets svar til talsmændene af 17. september 2004, at reoveringen af gårdtursarealet, hvor der blev lagt asfalt i stedet for grus, skete efter talsmandsgruppens ønske, og at der er tale om en forbedring og ikke vedligeholdelse.

Det fremgår videre af besvarelsen, at der ved indretningen af kondirumene ligeledes er tale om en forbedring og ikke vedligeholdelse.

Københavns Fængsler har afvist tilbagebetaling af de bevilgede midler under henvisning til, at der er tale om forbedringer af forholdene for de indsatte, som er aftalt med talsmandsgruppen i almindelige drøftelser om butiksoverskuddet.

Direktoratet kan henholde sig til det af fængslet oplyste. Direktoratet finder således ikke, at det har været vedligeholdelseshensyn, der har været afgørende for asfalteringen af gårdtursarealet.

Direktoratet bemærker, at reoveringen af gårdtursarealet med asfalt i stedet for grus efter det oplyste er sket efter aftale med de indsattes talsmænd, der ønskede en anden belægning på gårdtursarealet. Direktoratet finder endvidere ikke anledning til at kritisere fængslets vurdering af, at der er tale om en forbedring af forholdene og ikke almindelig vedligeholdelse.

delse. Det bemærkes i den forbindelse, at valg af underlag på et gårdtursareal kan være dikteret af flere forhold, herunder hensynet til muligheden for vedligeholdelse og sikkerhedsmæssige hensyn. Dette kan have betydning, når man indretter nye gårdtursarealer, således at der vælges betonunderlag. I den konkrete sag har Københavns Fængsler oplyst, at det har været de indsattes ønske om at få et underlag, der var rarere at spille bold på, der var udslagsgivende.

Om anvendelse af butikskontoen henvises i øvrigt til bemærkningerne under punkt 2.13, Butik.”

For så vidt angår kondirummet fremgår det af regnskab vedrørende butikskontoen for 2003 at pengene er brugt til motionsudstyr, og ifølge fængslets udtalelse er det sket efter aftale med talsmændene. Af referat af møde med talsmændene den 10. april 2003 fremgår det at talsmændene godkendte valg af kondiudstyr på baggrund af udleverede oplysninger/papirer herom.

Jeg har ingen bemærkninger til fængslets og direktoratets opfattelse hvorefter asfalteringen af gårdtursarealet der er sket efter ønske fra talsmændene, anses for en forbedring og ikke almindelig vedligeholdelse.

Med hensyn til kondirummet lægger jeg ligeledes på baggrund af de foreliggende oplysninger til grund at der også er tale om forbedringer efter ønske fra de indsatte og ikke almindelig vedligeholdelse af kondiudstyret.

Ad punkt 5.1.3.6. Ubesvarede henvendelser

Det følger af god sagsbehandlingsskik at skriftlige henvendelser besvares skriftligt, medmindre borgeren erklærer sig enig i at en mundtlig besvarelse er tilstrækkelig. På denne baggrund anmodede jeg om direktoratets bemærkninger til det af fængslet i brevet af 17. september 2004 oplyste om at nogle af henvendelserne fra talsmændene var besvaret mundtligt. Jeg bad samtidig fængslet om at oplyse om der var gjort notat om indholdet af de svar som er givet mundtligt.

Direktoratet har herom anført følgende:

”... Københavns Fængsler har oplyst, at der ikke i alle tilfælde er gjort notat om diverse drøftelser med indsatte, herunder besvarelse af spørgsmål, der måtte være rettet skriftligt. Visse spørgsmål besvares i forbindelse med talsmandsmøder, visse spørgsmål besvares skriftligt, hvorimod visse spørgsmål besvares mundtligt, det kan være spørgsmål, der har karakter af faktisk forvaltningsvirksomhed eller det kan være mindre spørgsmål, hvor fængslet har fundet, at den løbende dialog med talsmændene meget hensigtsmæssigt kan føres mundtligt enten lokalt i fløjene eller fra inspektionen til talsmændene, hvorfor man ikke altid har noteret om sagen. Fængslet vil fremover være opmærksom på, at mere principielle og vigtige spørgsmål, der hensigtsmæssigt bør nedskrives, bliver noteret.

Direktoratet har ingen bemærkninger til det af Københavns Fængsler anførte om, at besvarelse af skriftlige spørgsmål i visse tilfælde mest hensigtsmæssigt sker ved samtale med den pågældende. Direktoratet finder det imidlertid beklageligt, at der ikke er gjort notat om mundtlig besvarelse af skriftlige henvendelser. Direktoratet har meddelt Københavns Fængsler, at dette i alle tilfælde bør ske.”

Som udgangspunkt bør skriftlige henvendelser som nævnt besvares skriftligt, medmindre borgeren erklærer sig enig i at en mundtlig besvarelse er tilstrækkelig. Hvis en mundtlig besvarelse aftales, bør der gøres notat herom og om indholdet af svaret.

Idet jeg går ud fra at Københavns Fængsler fremover er opmærksom herpå, og idet jeg har noteret mig at direktoratet har meddelt Københavns Fængsler at der i alle tilfælde bør gøres notat om mundtlige svar på skriftlige henvendelser, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 5.1.4. Madrasser og sengelinned

Jeg bad Københavns Fængsler om at oplyse om proceduren for kassation og udskiftning af defekt/tilsmudset sengelinned. Jeg gik ud fra at der gælder samme procedure for hovedpuder som for dynetæpper (for hvilke der er fastsat en procedure i interne bestemmelser til tjenestebud), men bad fængslet om at oplyse om det er korrekt antaget.

Fængslet har oplyst at sengelinned udskiftes hver 14. dag, og at tilsmudset sengelinned vil kunne udskiftes ved henvendelse til personalet. Fængslet har endvidere oplyst at der gælder samme procedure for hovedpuder som for dynetæpper. Endelig har fængslet oplyst at fængslet for god ordens skyld har henledt afdelingsledelsernes opmærksomhed herpå.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Med den bemærkning at jeg går ud fra at der sker kassation af sengetøj, dyner og puder der er ødelagt eller i meget dårlig stand, har jeg noteret mig det oplyste.

Ad punkt 5.2. Møde med talsmændene og øvrige repræsentanter for afdelingen for negativt stærke indsatte

Jeg anmodede om underretning om hvad der videre skete i anledning af et brev af 3. februar 2005 fra talsmændene på denne afdeling til inspektøren. I dette brev er talsmændene kommet med kommentarer til de (allerede gennemførte og kommende) skærpede afsoningsvilkår for de indsatte på denne afdeling og til den nye husorden for afdelingen. Denne husorden er koordineret med afdelingerne for negativt stærke indsatte i Statsfængslerne i Nyborg, Horsens og Vridsløselille.

Københavns Fængsler har vedlagt kopi af brev af 10. februar 2005 til talsmændene. Heri er det oplyst at fængslet ikke har opfattet brevet fra talsmændene som indeholdende konkrete klagepunkter, og at fængslet derfor ikke foretager sig videre.

Direktoratet har anført at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har ingen bemærkninger til at fængslet ikke har opfattet brevet af 3. februar 2005 fra talsmændene som indeholdende konkrete klagepunkter der skulle besvares. Idet jeg noteret mig at dette er meddelt talsmændene, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 7. Vold og trusler

Det blev under inspektionen oplyst at Københavns Fængsler havde diskuteret hvordan ”mørketallene” for så vidt angår vold mod medindsatte kommer frem, og at fængslet overvejede at inddrage sundhedspersonalet med henblik på afklaring heraf. Jeg anmodede om oplysning om resultatet af disse overvejelser.

Fængslet har oplyst at fængslet i maj 2005 som særligt initiativ har indført en procedure for læger/sygeplejersker vedrørende vold samt mistanke om vold indsatte imellem. Fængslet har i den forbindelse bemærket at fængslet på den ene side ønsker at afdække mørketal, herunder skride ind i enkelte situationer, hvis dette er muligt. På den anden side vil der imidlertid altid være tale om en balancegang da de indsatte fortsat skal kunne turde betro sig til helsepersonalet, eller det øvrige personale uden at fængslet pr. automatik skrider ind og foretager fængselssikkerhedsmæssige undersøgelser for at afsløre en ”gerningsmand”. Derfor fremgår det også af proceduren at eventuelle reaktioner mod gerningsmanden hvis denne er kendt, som udgangspunkt vil ske med inddragelse af den forurettede af hensyn til bevisførelsen og den indsat-tes sikkerhed.

Direktoratet har henholdt sig til Københavns Fængslers svar.

Jeg har noteret mig det oplyste.

I en tilbagemelding af 3. februar 2004 på fængslets resultatopfølgning (af 5. december 2003) vedrørende håndteringen af vold og trusler mod personalet anførte direktoratet at fængslets indsats efter direktoratets opfattelse ikke var tilstrækkelig. Direktoratet henviste til at fængslet tilsyneladende ikke havde udarbejdet procedurer for kvalitetssikring af registreringer af vold og trusler, og bemærkede at sådanne procedurer skal indeholde en klar fordeling af ansvar og beføjelser og sikre at episoder med vold og trusler om vold bliver analyseret med henblik på iværksættelse af eventuelle forebyggende foranstaltninger. Direktoratet anførte at der desuden bør ske en opfølgning der afdækker, om de forebyggende foranstaltninger er gennemført effektivt, og at

fængslet snarest skulle sikre at dette krav opfyldes. Endvidere burde fængslet efter direktoratets opfattelse overveje og igangsætte initiativer til nedbringelse af vold og trusler.

Jeg anmodede om oplysning om hvad der videre skete i den anledning.

Københavns Fængsler har oplyst at der med virkning fra den 4. november 2004 er indført en procedure for kvalitetssikring af registreringen af vold og/eller trusler mod personalet samt opfølgning for at undgå psykiske skadevirkninger hvilket medfører en opkvalificering af registreringen af de enkelte hændelser. Registreringen er tilgængelig på sikkerhedschefens hjemmeside på intranettet og medvirker til at involverede medarbejdere kan kontrollere at alle episoder registreres korrekt.

Københavns Fængsler har videre oplyst at proceduren er udarbejdet i samarbejde med fængselsfunktionærernes organisation, og at der følges månedligt op på de konkrete episoder i en drøftelse mellem sikkerhedschefen og tillidsrepræsentanter.

Videre har Københavns Fængsler oplyst at arbejdet fortsætter i 2005, og Københavns Fængsler har gengivet målene i fængslets resultatkontrakt for 2005 der er følgende:

”Vold og trusler

Mål	Der skal gøres en særlig indsats for at begrænse antallet af vold og trusler mod personalet for at sikre en forbedring af de ansattes arbejdsforhold og arbejdsmiljø.
Resultatkrav	Fængslet skal udarbejde og iværksætte en plan for forebyggelse af vold og trusler mod ansatte på baggrund af direktoratets udmelding vedrørende indstillingen fra projektgruppen vedr. vold og trusler. Udmeldingen forventes klar primo januar 2005.”

Direktoratet har henholdt sig til det af Københavns Fængsler anførte vedrørende registrering af episoder med vold og trusler.

Med hensyn til initiativer til forebyggelse af vold og trusler har direktoratet oplyst at fængslerne har frist til den 1. oktober 2005 til at udarbejde og iværksætte en voldsforebyggelsesplan som er et mål i fængslets resultatkontrakt for 2005.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om kopi af Københavns Fængslers voldsforebyggelsesplan.

Ad punkt 9. Forsorgsarbejde

Af fængslets resultatkontrakt for 2003 fremgår det at fængslet skulle gennemgå sine processer for forsorgsarbejdet og iværksætte tiltag til forbedring af nærmere angivne forhold. I tilbagemeldingen af 3. februar 2004 på fængslets opfølgingsbrev af 5. december 2003 herom, anførte direktoratet at der var lavet et utilstrækkeligt arbejde med kravet idet der ikke ses et fremadrettet arbejde med faglige netværk samt fordeling af opgaver mellem socialrådgivere og fængselsfunktionærer. Direktoratet mente at kravet burde fortsætte i 2004, og at arbejdet burde ske i sammenhæng med det strukturmæssige arbejde med den overordnede opgavebeskrivelse for fængselsfunktionærer. Direktoratet bemærkede at direktoratet ville følge op på arbejdet med forsorgsprojekter i forbindelse med opfølgning på strukturarbejdet, og jeg anmodede om underretning om denne opfølgning.

Københavns Fængsler har vedlagt en stillingsbeskrivelse for den socialrådgiverfaglige leder som er en nyoprettet stilling. Fængslet har bemærket at der ikke er tale om en personalelederstilling idet socialrådgiverne hører under afdelingslederne. Fængslet har videre bemærket at etableringen af denne funktion har betydet en styrkelse af den faglige ledelse, en styrkelse og koordinering af det socialfaglige arbejde på tværs i fængslet og yderligere fokus på vidensdeling og gensidig supervision.

Direktoratet har oplyst at fængslet i forlængelse af strukturevalueringen har arbejdet med en opgavebeskrivelse for fængselsfunktionærer som direktoratet aktuelt er ved at vurdere. Direktoratet har videre anført at direktoratet vurderer fængslets beskrivelse som et vigtigt arbejdsredskab, men umiddelbart mener at der kan være behov for

yderligere tiltag med hensyn til arbejdsfordelingen mellem fængselsfunktionærer og socialrådgivere. En tilbagemelding herom til fængslet forventes afsendt snarest.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om denne tilbagemelding.

Det fremgår tillige af fængslets resultatkontrakt at fængslet skulle iværksætte tiltag til forbedring af handleplanernes kvalitet og sikring af at alle handleplaner udarbejdes. Direktoratet har i tilbagemeldingen anført at fængslet vil modtage en individuel tilbagemelding når arbejdsgruppen vedrørende evalueringer af handleplaner har færdiggjort sit arbejde. Jeg anmodede om underretning om resultatet af denne tilbagemelding til Københavns Fængsler.

Direktoratet har oplyst at pensioner, arresthuse, og KIF i forbindelse med udarbejdelsen af 2. evalueringsrapport vedrørende handleplaner (udsendt den 28. september 2004) blev bedt om at indsende 2% af deres handleplaner, mens fængslerne blev bedt om at indsende 25% af deres handleplaner. Formålet med at indkalde det store antal handleplaner fra fængslerne var at åbne mulighed for at give individuelle tilbagemeldinger samt åbne mulighed for at inddrage resultaterne i fængslernes resultatkrav for 2004.

Direktoratet har videre oplyst at Københavns Fængsler i handleplansevalueringen var kategoriseret som arresthus hvorfor der ikke er blevet udarbejdet en individuel tilbagemelding til Københavns Fængsler. Direktoratet har beklaget at det i tilbagemeldingen i skrivelse af 3. februar 2004 (til Københavns Fængsler) fejlagtigt er blevet oplyst at direktoratet ville udarbejde en individuel tilbagemelding til fængslet.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 10. Information af indsatte

På gangen på en af afdelingerne i Østfløjen var der på forsøgsbasis opsat en elektronisk regelsamling som fængslet selv har udviklet (Infoteket). Jeg anmodede om oplysning om resultatet af evalueringen af forsøget til sin tid.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet ikke har foretaget en egentlig evaluering af forsøget, men fængslet kan udmærket bedømme forsøget som en succes. Der vil ikke blive foretaget en egentlig evaluering.

Københavns Fængsler har videre oplyst at det har vist sig at de indsatte gerne vil bruge informationscomputeren, og at der ikke er begået hærværk mod denne. Fængslet har i den forbindelse bemærket at fængslet mener at moderne informationsteknologi er en meget hensigtsmæssig måde at informere de indsatte på. Det kan være information om regler, men det kunne også være om en lang række andre områder – uddannelses tilbud, beskæftigelsesmuligheder og aktuelle hændelser, fx hvorfor en fløj har været lukket på nat (jf. ad pkt. 5.1.1). Begrænsede økonomiske ressourcer sætter imidlertid snævre grænser for hvor meget information der kan udbredes via ny teknologi. Kriminalforsorgens overordnede regelsæt fastsætter tillige kraftige begrænsninger for udbredelse af informationsteknologi, herunder reglerne om anvendelse af pc'er og adgang til tekst-tv.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 11. Afvikling af besøg mv.

Jeg anmodede (på baggrund af en konkret sag) fængslet om en skriftlig udtalelse om mulighederne for at sikre at indsatte der frygter andre indsatte, ikke møder disse indsatte, fx i besøgsbygningen. Jeg anmodede endvidere direktoratet om en udtalelse om dette spørgsmål.

Direktoratet har i sin udtalelse gengivet fængslets udtalelse herom således:

” Københavns Fængsel har oplyst, at man, som oplyst på det afsluttende møde med inspektionen, ikke vil kunne garantere, at indsatte ikke møder en indsat, de måtte være bange for.

Der kan være 415 indsatte på Vestre Fængsel eksklusiv stærkeafdelingen. Fængslets fællesfaciliteter såsom besøg, lægebygning, gymnastiksal, kirke mv. benyttes af næsten alle indsatte.

Dette medfører mulighed for kortere møder under intern transport i fængslet mv. jf. den bygningsmæssige realitet. Garanti for umulighed for kortere møder ville i den nuværende bygningsmasse kræve, at hundreder af interne daglige rutinetransporter involverende alle grupper personale og indsatte skulle koordineres, hvilket ikke er realistisk under de nuværende forhold.

Mange indsatte vil 'have noget' på hinanden. Som regel vil fængslet ikke være vidende herom, på samme måde som fængslet ikke vil kunne vide den reelle baggrund for en indsats (evt. påstået) angst. Nærmere opklaring heraf ville kræve, at fængslet i alle tilfælde foretog en nærmere undersøgelse, som også ville kunne optrappe en konflikt indsatte imellem.

Fængslet har mulighed for at placere indsatte forskellige steder i fængslet, eventuelt på Blegdamsvejens Fængsel. Endvidere kan man i særlige tilfælde overføre en indsat til andet arresthus.

At indsatte ikke kan garanteres ikke at møde en, de er bange for, er imidlertid ikke ensbetydende med, at transport rundt i fængslet, herunder til besøg, betyder en reel risiko for overfald. Ved transport i fængslet vil de indsatte næsten altid være overvåget af fængselsfunktionærer, som vil skride ind, hvis der er optakt til overgreb.

Fængslet opfatter ikke det af ombudsmanden rejste som et reelt problem, uanset om der måtte have været et isoleret tilfælde i besøgsbygningen.”

Direktoratet har oplyst at politiets intensiverede indsats i forhold til rockerne har rejst et behov for at sikre både varetægtsarrestanter og dømte som har afgivet vidneforklaring overvejende i sager hvor organiserede kriminelle er involverede. Det har medført at der af beskyttelsesmæssige årsager har vist sig at være et behov for at etablere specielle afsoningsforhold for en række indsatte. Kriminalforsorgen har en naturlig forpligtelse til at placere disse indsatte uden at de lider overlast, ligesom det kan være nødvendigt at sikre enkelte indsattes anonymitet i videst mulig omfang. Den nuvæ-

rende bygningsmæssige struktur vanskeliggør imidlertid dette, ligesom det er vanskeligt under afsoningen af sikre at disse indsatte får mulighed for at arbejde, uddanne sig, deltage i fritidsaktiviteter mv.

Direktoratet har videre anført at både institutionerne og direktoratets Sikkerhedsenhed indenfor de bestående rammer forsøger at skabe sikkerhedsmæssigt forsvarlige afsoningsforhold som er tålelige for både de pågældende og for personalet. Det vil, uanset at trusler mod indsatte er et fokusområde, ikke være muligt at undgå korte møder i forskellige sammenhænge, eksempelvis ved besøg, transport mv.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 12. Bøger og aviser

Under besigtigelsen af biblioteket blev det oplyst at Københavns Fængsler har en aftale med Københavns Kommune om biblioteksbetjening, og jeg bad om nærmere oplysning om denne aftale, eventuelt blot i form af en kopi af aftalen.

Københavns Fængsler har vedlagt kopi af aftalen (som trådte i kraft den 1. januar 2005).

Jeg har noteret mig indholdet af denne aftale.

Af de interne regler fremgik det at de indsatte hos afdelingspersonalet kunne låne et bogkatalog og herfra bestille bøger. Under inspektionen blev det desuden oplyst at de indsatte som ikke har adgang til biblioteket, fik udleveret kataloger. I udtalelsen har Københavns Fængsler imidlertid oplyst at Københavns Biblioteksvæsen ikke længere udgiver bogkataloger. Fængslet har videre oplyst at fængslet mod lønreduktion til Københavns Kommune har en faguddannet bibliotekar ansat i 37 timer om ugen, og at fængslet kan rekvirere bøger fra Københavns Biblioteksvæsen, hvilket sker for en stor procentdel af udlånene når der bortses fra tegneserier som fængslet selv har et

stort antal af. En indsat kan sammen med bibliotekaren søge i biblioteksvæsenets elektroniske register og derved finde alle aktuelle til rådighed værende bøger. Fængslet finder at ordningen generelt er velfungerende.

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Jeg har noteret mig det oplyste (som også fremgår af ovennævnte biblioteksaftale).

Jeg forstod det oplyste under inspektionen om at biblioteket kan skaffe udenlandske aviser, sådan at de udenlandske indsatte ville kunne fremsætte en anmodning om en (nærmere bestemt) udenlandsk avis, hvorefter denne (hvis det var muligt for biblioteket at skaffe den) ville blive stillet gratis til rådighed for de(n) indsatte. Jeg bad Københavns Fængsler om at oplyse om det var korrekt forstået.

Jeg bad desuden fængslet og direktoratet om en udtalelse om hvorvidt den ordning som Vestre Fængsel praktiserer, er tilstrækkelig til at sikre adgangen for de udenlandske indsatte til at få stillet gratis nyhedsformidlende aviser til rådighed.

Københavns Fængsler har oplyst at de udenlandske indsatte ikke via biblioteket har mulighed for at bestille udenlandske aviser der efterfølgende bliver stillet gratis til rådighed. De indsatte kan derimod via fængslets butik – og mod betaling – bestille aviser. Københavns Fængsler har oplyst at fængslet igennem flere år har modtaget gratis aviser fra henholdsvis Den Tyrkiske Ambassade og Den Russiske Ambassade, og at det sker efter henvendelse fra de indsatte eller deres advokater. Fængslets bibliotek indkøber endvidere ugentligt tyske, franske og engelske magasiner som de udenlandske indsatte efterfølgende har mulighed for at låne via fængslets bibliotek.

Henset til at de indsatte i vid udstrækning har adgang til adskillige nyhedsformidlende tv-kanaler der er udvalgt efter drøftelse med de indsatte, mener fængslet at de indsatte i tilstrækkelig grad har adgang til nyhedsmediet. Københavns Fængsler har an-

ført at dette endvidere skal sammenholdes med at de udenlandske indsatte ugentligt har mulighed for at låne diverse magasiner på tysk, fransk og engelsk.

Fængslet har i et særskilt brev af 25. maj 2005 opfordret direktoratet til at tage konsekvensen af at den primære informationskilde til nyhedsformidlingen i dag er tv og ikke aviser. Fængslet har i brevet tillige påpeget at gratis udenlandske aviser til indsatte på fængslet vil medføre betydelige økonomiske omkostninger og være vanskeligt at administrere.

Direktoratet har oplyst at direktoratet på baggrund af såvel fængslets udtalelse som henvendelsen af 25. maj 2005, den 5. august 2005 har holdt et møde med fængslet. På dette møde tilkendegav direktoratet at Københavns Fængsler ikke levede op til straffuldbyrdslovens § 58, stk. 3, med hensyn til udenlandske indsattes adgang til aviser. Direktoratet udtrykte samtidig forståelse for at der på Københavns Fængsler både er og vil være mange praktiske problemer med at imødekomme udenlandske indsattes adgang til aviser. Det blev aftalt at Københavns Fængsler skulle sende direktoratet et løsningsforslag til en ordning for udlevering af gratis aviser til udenlandske indsatte der er i overensstemmelse med straffuldbyrdslovens § 58, stk. 3, varetægtsbekendtgørelsens § 80 og pkt. 199 i vejledningen til denne bekendtgørelse.

I udtalelsen af 7. november 2005 har direktoratet oplyst at det er direktoratets opfattelse at der på hver fløj bør være minimum to udenlandske aviser på hovedsprog til rådighed for de indsatte. Direktoratet har videre oplyst at direktoratet i mail af 3. oktober 2005 til Københavns Fængsler har tilkendegivet at der her og nu bør indkøbes en udenlandsk (engelsksproget) avis, og at udgiftsniveauet ved senere indkøb af to udenlandske aviser drøftes ved de kommende kontraktsforhandlinger med fængslet med henblik på at en ordning med to udenlandske aviser pr. fløj kan træde i kraft den 1. januar 2006. Direktoratet har oplyst at Københavns Fængsler over for direktoratet den 3. oktober 2005 har oplyst at fængslet snarest ville indkøbe en engelsksproget avis. Direktoratet har herefter tilkendegivet at det er direktoratets opfattelse at den nu eksisterende ordning med en engelsksproget og (som hidtil) en tyrkisk avis pr. fløj er

en acceptabel løsning, men direktoratet forudsætter at Københavns Fængsler finder økonomi til at indkøbe endnu en udenlandsk avis i 2006.

Med den bemærkning at jeg ligesom direktoratet går ud fra at fængslet nu har både en tyrkisk og en engelsksproget avis på hver fløj, har jeg noteret mig det oplyste. Jeg beder om underretning om hvad der videre sker med hensyn til indkøb af yderligere en udenlandsk avis i 2006.

Jeg bad endvidere Københavns Fængsler om at oplyse om de indsatte gøres bekendt med adgangen til at låne danske nyhedsformidlende aviser.

Fængslet har over for direktoratet oplyst at fængslet ikke har nedskreven information til de indsatte om aviser. Fængslet mener ikke at der er et reelt problem, men ville imidlertid efter sommeren påbegynde en nærmere gennemgang af den interne regelsamling og i den forbindelse overveje hvorledes sådan information kan gives.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af fængslets overvejelser vedrørende dette spørgsmål.

Ad punkt 13.   Telefonering

Københavns Fængsler har (senest i april 2004) fastsat regler om adgangen for henholdsvis afsonere og varetægtsarrestanter til at telefonere (afsnit II, løbenr. 17). Reglerne vedrørende afsonere indeholder ikke begrænsninger med hensyn til hyppighed eller varighed af telefonsamtaler. I relation til varetægtsarrestanter er det anført at tilladelse til telefonering vil kunne gives hvis (det er praktisk muligt og) forbindelse gennem brevveksling ”vil være til væsentlig ulempe for dig og formålet med kontakten”, men ellers er der tale om en gengivelse af reglerne i varetægtsbekendtgørelsens § 75 som der tillige er henvist til.

Jeg anmodede om oplysning om fængslets praksis med hensyn til gennemførelse af afsoneres adgang til at telefonere og – jf. det citerede ovenfor – om praksis i relation til varetægtsarrestanter. Jeg bad desuden om underretning om resultatet af den undersøgelse som blev bebudet på et talsmandsmøde den 25. juni 2003 om mulighederne for udvidelse af kapaciteten.

Københavns Fængsler har i mail af 24. august 2005 til direktoratet oplyst at fængslet ikke har en nedskreven generel praksis for telefonering for henholdsvis afsonere og varetægtsarrestanter, og at fængslet således ikke har faste telefoneringstidspunkter.

Fængslet har videre oplyst at den typiske afdeling på fængslet har 25 til 30 indsatte og kun 2 fængselsfunktionærer på vagt. Deres arbejde er i meget høj grad præget af faste bundne opgaver dagen igennem som opmønstring, ud- og indlukning til besøg, transport, cellefællesskab, bad, gårdtur, madudlevering mv. Disse bundne rutiner dagen igennem lægger en klar grænse for hvor ofte det er muligt at gennemføre (ofte overhøre) telefonsamtaler. For såvel afsonere som varetægtsarrestanter forsøger personalet dog at gennemføre telefonsamtaler så ofte som muligt. Reglerne om telefonering giver ikke faste forholdsordrer om hyppighed mv., hvilket efter fængslets opfattelse også er fornuftigt da visse indsatte ikke ønsker at telefonere eller ingen har at telefonere til, og særligt da indsatte kan have forskellige behov for at telefonere ud fra særlige familiemæssige-, psykiske- eller lignende forhold, ligesom indsattes behov for at telefonere også kan ændre sig gennem indsættelsen – hvilket gælder såvel afsonere som varetægtsarrestanter.

Københavns Fængsler har videre bemærket at der næppe er nogen tvivl om at de indsatte har et meget større ønske om telefonering, end det er muligt at imødekomme.

Om kapaciteten har Københavns Fængsler oplyst at fængslets nuværende telefonanlæg ikke kan udvides. Der kan således ikke umiddelbart oprettes nye telefonnumre, og antallet af telefoner i afdelingerne kan derved heller ikke øges således at der bliver flere telefonapparater at stille til rådighed for de indsatte. Københavns Fængsler

har imidlertid valgt at indkøbe et nyt mindre supplerende telefonanlæg for derved at afhjælpe problemer med utilstrækkelig kapacitet og udvide antallet af telefonapparater der kan stilles til rådighed for de indsatte.

Københavns Fængsler har videre bemærket at fængslet har fået oplyst at kriminalforsorgen vil overgå til IP-telefoni indenfor kort tid, og at de indsatte herefter vil få mulighed for i større omfang at foretage telefonopkald.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 14. Handicaptilgængelighed

Jeg havde i et brev af 29. juni 2004 i en sag som jeg af egen drift havde rejst om handicaptilgængelighed til kriminalforsorgens institutioner, bl.a. tilkendegivet at jeg i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport om inspektionen af Vestre Fængsel ville tage spørgsmålet om kørestolsbrugeres manglende mulighed for ved egen hjælp at kunne afvikle gårdtur op. Jeg bad i rapporten direktoratet om en udtalelse vedrørende dette spørgsmål.

Direktoratet har oplyst at Københavns Fængsler har oplyst at kørestolsbrugere primært er placeret på Vestre Hospital. På denne afdeling er 1. sal indrettet tilgængeligt for kørestolsbrugere. Det er muligt via elevator at få adgang til gårdtur på sygehusets gårdtursareal der er delvist asfalteret. Fængselspersonalet er behjælpelig med transport i elevator samt indlåsning på gårdtursareal.

Direktoratet har henholdt sig hertil med bemærkning om at alle indsatte vil have brug for personalets bistand i forbindelse med afvikling af gårdtur idet personalet forestår indlåsning på gårdtursarealet.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 15. Mad udefra

Af referat fra et talsmandsmøde den 15. marts 2004 fremgik det at talsmændene fremsatte anmodning om genindførelse af muligheden for at bestille grillmad en gang ugentlig. Sikkerhedskonsulenten havde oplyst at der altid var klager fra de indsatte over dels forkerte leveringer, dels at maden var kold, og at ordningen var administrativt besværlig. Vicefængselsinspektøren konkluderede ifølge referatet at fængslet ville overveje ønsket og vende tilbage, ”men at man var meget forbeholden henset til de sikkerhedsmæssige og administrative hensyn”. Jeg anmodede om oplysning om resultatet af fængslets overvejelser i anledning af talsmændenes anmodning.

Fængslet har oplyst at fængslet af de nævnte grunde ikke generelt finder at kunne gennemføre bred mulighed for alle for regelmæssigt at kunne købe mad udefra. Fængslet mener således ikke at det kan lade sig gøre i de store fløje med op til 130 indsatte. Fængslet har oplyst at de indsatte på sygehuset regelmæssigt kan indkøbe mad udefra. Fængslet har i den forbindelse oplyst at sygehuset består af to separate etager med i alt 39 indsatte med en større personaletæthed end i fængslet generelt. Samtidig har fængslet oplyst at der regelmæssigt laves mad med indsatte i Kongens Ø motivationsprogrammet, med en gruppe af indsatte med længere domme, med gruppen af indsatte i frivilligt beskyttet fællesskab, med de 15 - 17-årige og i øvrigt med forskellige grupper af indsatte i skolens køkken enten ved afdelingspersonalets foranstaltning eller i skolens regi.

Fængslet har i øvrigt oplyst at fængslet har indstillet til direktoratet at § 6, stk. 1, i cirkulære nr. 123 af 13. november 2003 om forplejning af indsatte, hvorefter de indsatte i arresthusene skal have mulighed for med jævne mellemrum gennem arresthuset at købe mad uden for institutionen, ændres til en fakultativ regel.

Direktoratet har oplyst at direktoratet den 25. august 2005 har meddelt fængslet at direktoratet ikke mener at bestemmelsen på nuværende tidspunkt skal ændres. Direktoratet har samtidig anmodet fængslet om at sørge for at der fastsættes retningslinjer, hvorefter der i overensstemmelse med § 6, stk. 1, gives de indsatte en generel mulig-

hed for med jævne mellemrum gennem Københavns Fængsler at købe mad uden for institutionen.

Jeg har noteret mig direktoratets meddelelse til fængslet og beder om underretning når de nævnte retningslinjer er fastsat.

Ad punkt 16.   Banke på

Spørgsmålet om at banke på celledøren inden døren åbnes, blev drøftet under den afsluttende samtale, og jeg modtog i forlængelse heraf et brev af 7. juli 2004 hvori fængslet redegjorde for praksis i forskellige situationer. Jeg tilkendegav i rapporten at afdelingspersonalet – selv om dette personale åbner døre til cellerne mange gange i løbet af dagen, og dette er forudsigteligt for de indsatte – ligesom det øvrige personale efter min opfattelse som led i almindelig hensynsfuldhed bør markere at døren åbnes (kort bank). Inden jeg tog endeligt stilling til spørgsmålet, bad jeg direktoratet om en udtalelse herom.

Direktoratet har udtalt at direktoratet er enig i at almindelig hensynsfuldhed tilsiger at det markeres og varsles at døren åbnes. Direktoratet har anført at dette fx kan ske ved et kort bank forud for oplåsning, men efter direktoratets opfattelse kan det imidlertid også ske ved at personalet sætter nøglen i låsen og påbegynder oplåsningssproceduren, herunder at palen fastlåses i døren efter oplåsning, under forudsætning af at den tid der går før døren åbnes, giver den indsatte en reel varsling.

Direktoratet har tilføjet at der kan være situationer hvor en markering og en varsling forud for åbning af døren ikke vil være hensigtsmæssig ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Jeg er enig i at der ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn kan være situationer hvor en markering og varsling forud for åbning af døren ikke vil være hensigtsmæssig. Jeg har i øvrigt noteret mig at direktoratet er enig med mig i at der – når disse hensyn ikke foreligger – bør foretages en markering af at døren åbnes.

Selv om det ved isætning af nøglen markeres at døren åbnes, og den tid som det tager at åbne døren giver den indsatte en reel varsling, er denne form for markering efter min opfattelse ikke hensynsfuld på samme måde som et kort bank. Isætning af nøglen under den angivne forudsætning markerer og varsler at døren åbnes, men signalerer ikke ligesom et kort bank samtidig høflighed. Efter min opfattelse bør markeringen derfor som altovervejende hovedregel ske ved et kort bank.

Ad punkt 17. Talsmandsordning

Af Københavns Fængsleres interne regler om talsmandsordningen i Vestre Fængsel fremgik det bl.a. at talsmænd og suppleanter vælges ved en "åben" afstemning, og at afdelingslederen sørger for at tælle stemmerne op.

Da valg af talsmand efter straffuldbyrdslovens § 34, stk. 2, sidste punkt, skal foregå ved en hemmelig afstemning der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab, henstillede jeg til Københavns Fængsler at ændre det anførte i de interne regler i overensstemmelse hermed. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling.

Københavns Fængsler har oplyst at reglerne er ændret (men har ikke vedlagt kopi heraf). Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg gengav (forskelle i) regler i regelsamlingen til de indsatte af juli 2001 og KF-bestemmelser til personalet af august 2001. Idet jeg gik ud fra at begge regelsæt var gældende, gik jeg tillige ud fra at Københavns Fængsler ville foranledige at der blev indholdsmæssig overensstemmelse mellem reglerne. Jeg bad om oplysning om hvad det anførte gav Københavns Fængsler anledning til.

Københavns Fængsler har oplyst at såvel KF-bestemmelserne som regelsamlingen er gældende. Fængslet har videre oplyst at fængslet ved ændring af regler mv. løbende er opmærksom på at der skal ajourføres og være overensstemmelse mellem reglerne. Fængslet vil nu nærmere gennemgå regler og bestemmelser med henblik på kvalitetssikring.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad om oplysning om hvor ofte der afholdes (nyt) talsmandsvalg, og henstillede at der blev indføjet oplysning herom i de interne regler om talsmandsvirksomheden. Jeg bad om underretning når det var sket.

Det fremgår af direktoratets udtalelse at Københavns Fængsler har oplyst at der afholdes talsmandsvalg så ofte som der er ledighed i de enkelte talsmandsposter, hvis de indsatte efter opfordring finder en kandidat/kandidater. Der afholdes endvidere talsmandsvalg når de indsatte beder om det. Københavns Fængsler har endvidere oplyst at reglerne er ændret i overensstemmelse hermed.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og tager til efterretning at der nu i de interne regler (som jeg som tidligere nævnt ikke har modtaget kopi af) er oplysning om hvornår der afholdes talsmandsvalg.

Jeg bad desuden om direktoratets bemærkninger til fængslets interne regel om at talsmandsmøder aflyses hvis der ikke foreligger (oplæg til) en dagsorden. Jeg henviser i den forbindelse til pligten i talsmandsbekendtgørelsens § 1, stk. 2, for institutionen til at tage initiativ til jævnlige drøftelser med talsmændene.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har forstået ordningen således at der som udgangspunkt afholdes møde med inspektionen hver anden måned, og at inspektionen indkalder hertil. Hvis talsmandsgruppen ikke udsender en dagsorden i god tid inden det planlagte møde, aflyses det.

Da inspektionen indkalder til møde hver anden måned, mener direktoratet at Københavns Fængsler opfylder pligten i talsmandsbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Direktoratet har videre anført at direktoratet ingen bemærkninger har til at mødet aflyses hvis det viser sig at der ingen emner er til mødet. Det må dog nødvendigvis være en forudsætning at heller ikke inspektionen har emner til mødet.

Jeg er enig med direktoratet i at aflysning naturligvis kun kan ske hvis heller ikke inspektionen har emner til mødet. Jeg lægger herefter til grund at inspektionen indkalder til møde med talsmændene hver anden måned, men aflyser mødet hvis hverken talsmændene eller inspektionen har emner til mødet. Heller ikke jeg har bemærkninger til denne fremgangsmåde.

Ad punkt 18.1.1. Indledning

Københavns Fængsler havde oplyst at der i 2003 var indberettet 495 tilfælde af anvendelse af håndjern hvilket er mere end en halvering i forhold til året før (1140 tilfælde). Jeg anmodede Københavns Fængsler om at oplyse om mulige årsager til dette drastiske fald i anvendelsen af håndjern.

Fængslet har beklaget at have oplyst tallet som 495 for 2003. Fængslet har oplyst at det var det tal som fængslet oprindeligt indberettede til direktoratet, men tallet viste sig at være for lavt hvorfor Københavns Fængsler efterfølgende har foranstaltet en fornyet gennemgang. Denne gennemgang viste at tallet rettelig var 1029 på Københavns Fængsler (eksklusiv Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm), dvs. på niveau med 2002.

Jeg har noteret mig det oplyste – og at der således var tale om et mindre fald i anvendelsen af håndjern i 2003 i forhold til 2002.

Jeg bad direktoratet om at oplyse hvor mange tilfælde af anvendelse af håndjern som Københavns Fængsler havde haft i 2004.

Direktoratet har oplyst at det af udtræk fra klientsystemet fremgår at Københavns Fængsler havde 1084 anvendelser af håndjern i 2004.

Jeg har noteret mig det oplyste – og at anvendelsen af håndjern således i 2004 var på niveau med anvendelsen i 2003.

Ad punkt 18.1.6.   Kompetence mv.

Jeg noterede mig at Københavns Fængsler ville tilrette de interne kompetencebestemmelser, og jeg bad Københavns Fængsler om at sende mig en kopi af bestemmelserne når de var tilrettet.

Københavns Fængsler har vedlagt kopi af reviderede bestemmelser af maj 2005 vedrørende anvendelse af håndjern under transport (samt reviderede bestemmelser om anbringelse i observationscelle og i sikringscelle).

Jeg har noteret mig denne revision (som ikke kun omfatter kompetencereglerne).

Jeg gik på baggrund af det af Københavns Fængsler oplyste om delegation af kompetence ud fra at de personer der er godkendt til at varetage funktionen som vagthavende, alene har kompetencen til at (træffe afgørelse og) modtage underretning om anvendelse af håndjern på de tidspunkter hvor de varetager denne funktion. For en ordens skyld bad jeg dog Københavns Fængsler om at oplyse om det var korrekt antaget.

Københavns fængsler har oplyst at min forståelse er korrekt. Fængslet har i øvrigt oplyst at såvel de overvagtimestre der gør tjeneste som vagthavende, og de øvrige medarbejdere der arbejder i denne specialenhed, er fast tilknyttet enheden og således ikke turnerer til andre afdelinger, fx. belægningsafdelinger.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad desuden om oplysning om hvorvidt den manglende udfyldelse af rubrikken om underretning i to nærmere angivne tilfælde skyldes at der ikke var givet underretning, og om årsagen hertil i så fald var at beslutningen om anvendelse af håndjern blev truffet af en person som var bemyndiget hertil.

Københavns Fængsler har oplyst at beslutningen om anvendelse af håndjern i begge tilfælde blev truffet af en person som var bemyndiget hertil. Efter fængslets opfattelse har det således ikke været nødvendigt at foretage underretning.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig at beslutningen om anvendelse af håndjern i begge tilfælde blev truffet af en person som var bemyndiget hertil – og er enig i at der derfor ikke skulle ske underretning.

Det er kun hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra en person der efter bekendtgørelsens § 2, stk. 1, er bemyndiget til at træffe afgørelse om anvendelse af håndjern, at en tilstedeværende funktionær der er ansvarlig for det pågældende område, kan træffe beslutning om anvendelse af håndjern (med efterfølgende underretningspligt), jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2. Jeg anmode-

de fængslet om at oplyse om denne betingelse var opfyldt i alle de (i alt fire) tilfælde hvor underretning (først) skete efter anvendelsen.

Fængslet har oplyst at beslutningen om anvendelse af håndjern i alle tilfælde blev truffet af personer som var bemyndiget hertil. Direktoratet kan henholde sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste, men anmoder fængslet om at oplyse hvorfor der så er givet underretning i sagerne til en anden (kompetent) person.

Jeg anmodede om en udtalelse vedrørende tidspunktet for underretning i nærmere angivne sager.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet henset til den tid der er gået, beklageligvis ikke kan rekonstruere forløbet af de pågældende sager. Fængslet bemærker desuden at fængslet tidligere har indskærpet overfor personalet at underretning skal ske så hurtigt som muligt, og at fængslet på ny vil indskærpe dette.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst, herunder den udtalte beklagelse.

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at fængslet på ny vil indskærpe pligten til underretning så hurtigt som muligt.

Jeg anmodede om oplysning om ledelsens, herunder inspektionens, tilsyn med området for anvendelse af håndjern.

Københavns Fængsler har (i udtalelsen af 15. juni 2005) oplyst at hvis afgørelsen om anvendelse af håndjern ikke er truffet af et medlem af afdelingsledelsen eller af vagthavende, føres i alle tilfælde kontrol af den konkrete ansvarlige blandt disse snarest

efter anvendelsen. Kontrol sker ved gennemlæsning af rapport hurtigst muligt efter episoden og omfatter følgende forhold:

- at samtlige punkter i rapporten er korrekt udfyldt,
- at selve episoden er fyldestgørende beskrevet, således at en udenforstående klart får et billede af det passerede. Indsattes eventuelle trusler skal beskrives konkret, magtanvendelsen skal beskrives konkret mv.,
- hvis der konstateres alvorligere fejl eller mistanke om uberettigede indgreb, informeres sikkerhedschefen eller inspektionen straks.

Københavns Fængsler har videre oplyst at der hvis enkelte punkter ikke er fyldestgørende beskrevet, skal følges op over for ansvarlige medarbejdere, det være sig uniformeret personale, sygeplejerske eller læge. Hvad kontrollen har givet anledning til og supplerende bemærkninger, skal noteres i ledelsens bemærkninger.

Videre har Københavns Fængsler oplyst at sikkerhedschefen på inspektionens vegne tillige fører løbende stikprøvevis kontrol. Inspektionen informeres hvis denne kontrol giver anledning til særlige bemærkninger.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om det tilsyn der føres, og at der skal gøres notat i feltet til ledelsens bemærkninger vedrørende resultatet af kontrollen. Jeg går ud fra at det også gælder når gennemgangen ikke har givet anledning til bemærkninger, og sikkerhedschefens stikprøvevise kontrol således at det ved notatet er muligt at se at en sådan gennemgang/kontrol har fundet sted.

Da institutionens leder ved delegation af kompetence har pligt til at føre tilsyn med opgavens udførelse, går jeg ud fra at inspektionen ved siden af den information som sikkerhedschefen på eget initiativ giver inspektionen vedrørende sager som giver anledning til særlige bemærkninger, løbende følger området for anvendelse af hånd-

jern. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om tilsyn, herunder tilsyn i de konkrete sager.

Ad punkt 18.1.9. Klagevejledning

Jeg gik ud fra at Københavns Fængsler er opmærksom på at bestemmelsen i straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2, om klagefrist alene gælder for dømte, og at klagevejledning til varetægtsarrestanter således ikke skal omfatte dette forhold. Jeg bemærkede i den forbindelse at det efter min opfattelse bør fremgå at vejledningen ikke har omfattet klagefristen.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet er bekendt med at reglen i straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2, alene gælder for dømte, men da der er tale om en elektronisk blanket i klientsystemet, har fængslet overladt en eventuel øvrig besvarelse heraf til direktoratet.

Direktoratet har oplyst at blanketten vil blive ændret ved en kommende revision af klientsystemet således at den også i sin fulde ordlyd kan anvendes i sager vedrørende varetægtsarrestanter.

Jeg har noteret mig det oplyste om denne ændring og beder om underretning når ændringen er gennemført.

Jeg henledte i øvrigt fængslets opmærksomhed på at fængslet i afsnit II, løbenr. 15, i regelsamlingen for de indsatte (vedrørende klager mv.) ikke sonder mellem afsonere og varetægtsarrestanter. Jeg gik ud fra at fængslet ville revidere regelsamlingen på dette punkt.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet har tilrettet regelsamlingen på dette punkt så der sondres mellem afsonere og varetægtsarrestanter.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 18.2.1. Indledning

Jeg bad direktoratet om at oplyse hvor mange tilfælde af anvendelse af magt Københavns Fængsler havde haft i 2004.

Direktoratet har oplyst at der ifølge klientsystemet har været 35 magtanvendelser i 2004.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 18.2.3. Betingelser

I to tilfælde var det anført at der blev anvendt håndjern. Jeg gik ud fra at der tillige var udfærdiget håndjernsrapporter i disse tilfælde som tidsmæssigt begge lå før den periode for hvilken jeg havde modtaget håndjernsrapporter, men jeg anmodede dog fængslet om at oplyse om det er korrekt antaget.

Københavns Fængsler har beklaget at der i de pågældende sager ikke er udfærdiget særskilt håndjernsrapport (og har oplyst at årsagen hertil ikke kan afklares på nuværende tidspunkt).

Under henvisning til at det af § 13 i bekendtgørelsen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse fremgår at der skal udarbejdes rapport om anvendelse af håndjern mv. så hurtigt som muligt efter anvendelsen, har direktoratet henholdt sig til Københavns Fængslers beklagelse.

Jeg har noteret mig fængslets beklagelse og går ud fra at fængslet vil overveje at minde personalet om pligten til at udfærdige særskilt håndjernsrapport i tilfælde hvor der anvendes håndjern i forbindelse med anvendelse af magt.

Ad punkt 18.2.5.   Kompetence mv.

Jeg bad om oplysning om hvorvidt den manglende udfyldelse af rubrikken om underretning i tre nærmere angivne tilfælde hvor der ikke var oplysning herom, skyldtes at der ikke var givet underretning, og om årsagen hertil i så fald var at beslutningen om anvendelse af magt blev truffet af en person som var bemyndiget hertil.

Københavns Fængsler har oplyst at der beklageligvis ikke er sket underretning i de nævnte sager, og at dette ikke skyldes at beslutningen om anvendelse af magt blev truffet af personer som var bemyndiget hertil.

Direktoratet har henholdt sig til det af Københavns Fængsler oplyste med bemærkning om at direktoratet ligeledes anser det for beklageligt at der ikke er sket underretning, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2 in fine.

Jeg har noteret mig fængslets beklagelse og går ud fra at fængslet vil overveje at indskærpe underretningspligten over for det relevante personale.

Jeg anmodede endvidere om oplysning om ledelsens tilsyn med området for anvendelse af magt.

Københavns Fængsler har oplyst at der hvis afgørelsen om anvendelse af magt ikke er truffet af et medlem af afdelingsledelsen eller af vagthavende, i alle tilfælde føres kontrol af den konkrete ansvarlige blandt disse snarest efter anvendelsen.

Københavns Fængsler har videre oplyst at sikkerhedschefen eller inspektionen skal informeres snarest muligt hvis der er anvendt skjold, stav eller tåregas inden for almindelig kontortid. Hvis anvendelsen ikke sker inden for almindelig kontortid, informeres sikkerhedschefen eller inspektionen senest førstkommande hverdag.

Københavns Fængsler har videre oplyst at bagvagten informeres straks hvis der foreligger særlige omstændigheder, fx alvorlig tilskadekomst af indsatte eller ansatte.

Videre har Københavns Fængsler oplyst at kontrol sker ved gennemlæsning af rapport hurtigst muligt efter episoden, og at den omfatter følgende forhold:

- at samtlige punkter i rapporten er korrekt udfyldt,
- at selve episoden er fyldestgørende beskrevet, således at en udenforstående klart får et billede af det passerede. Indsattes eventuelle trusler skal beskrives konkret, magtanvendelsen skal beskrives konkret mv.,
- hvis der konstateres alvorligere fejl eller mistanke om uberettigede indgreb, informeres sikkerhedschefen eller inspektionen straks.

Hvis enkelte punkter ikke er fyldestgørende beskrevet, skal der følges op over for ansvarlige medarbejdere, det være sig uniformeret personale, sygeplejerske eller læge. Hvad kontrollen har givet anledning til og supplerende bemærkninger skal noteres i ledelsens bemærkninger.

Endelig har Københavns Fængsler oplyst at sikkerhedschefen på inspektionens vegne tillige fører løbende stikprøvevis kontrol, og at inspektionen informeres hvis denne kontrol giver anledning til særlige bemærkninger.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om det tilsyn der føres, og at der skal gøres notat i feltet til ledelsens bemærkninger vedrørende resultatet af kontrollen. Ligesom for så vidt angår tilsyn på området for anvendelse af håndjern, jf. pkt. 18.1.6., går jeg ud fra at det også gælder når gennemgangen ikke har givet anledning til bemærkninger, og sikkerhedschefens stikprøvevise kontrol således at det ved notatet er muligt at se at en sådan gennemgang/kontrol har fundet sted.

Idet jeg i øvrigt henviser til det jeg har anført under pkt. 18.1.6., foretager mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om tilsyn, herunder tilsyn i de konkrete sager.

Ad punkt 18.2.6. Lægetilsyn

I to nærmere angivne tilfælde fremgik det at der skete tilkald af sygeplejerske, men ikke om der var tilsyn ved sygeplejerske. Jeg anmodede om oplysning om hvorvidt der var tilsyn ved sygeplejerske, og hvornår tilsyn i givet fald fandt sted, samt om der eventuelt senere var lægetilsyn i de to sager.

Københavns Fængsler har oplyst at der i begge tilfælde var tilsyn ved sygeplejerske, men at der beklageligvis ikke senere var lægetilsyn i nogen af de to sager. Om tidspunkterne for tilsyn har Københavns Fængsler oplyst at tilsyn ved sygeplejerske i det ene tilfælde (j.nr. 2004/403/01035) fandt sted den 12. marts 2004 kl. 18.30 (dvs. ½ time efter at der ifølge rapporten skete tilkald af ”læge”), og i det andet tilfælde (j.nr. 2004/403/01063) den 25. februar 2004 kl. 18.45 (dvs. 1½ time efter at der skete tilkald af ”læge”).

Jeg har noteret mig at der var tilsyn ved sygeplejerske i begge tilfælde hvilket der burde have været gjort notat om i rapporterne (jf. i øvrigt fængslets udtalelse af 15. juni 2005 hvori det er anført at (læge eller) sygeplejerske skal gøre notat om tilsyn). Jeg går ud fra at fængslet vil overveje at indskærpe notatpligten.

Jeg beder om muligt fængslet om at oplyse hvorfor tilsyn ved sygeplejerske i det sidstnævnte tilfælde først fandt sted efter 1½ time.

Jeg har endvidere noteret mig fængslets beklagelse af at der ikke var lægetilsyn i sagerne, jf. i øvrigt nedenfor.

Jeg anmodede desuden om en udtalelse vedrørende tilkaldet af sygeplejerske (i stedet for læge) i de to tilfælde. Da de indsatte var kommet til skade i forbindelse med magtanvendelsen, og den indsatte i det ene tilfælde desuden selv anmodede om lægehjælp, anmodede jeg herunder om en udtalelse om hvorvidt der i sagerne var forholdt i overensstemmelse med straffuldbyrdslovens § 62, stk. 4, 2. pkt., hvis der ikke senere var lægetilsyn i sagerne.

Fængslet har oplyst at der beklageligvis ikke ses at være forholdt i overensstemmelse med straffuldbyrdslovens § 62, stk. 4, 2. pkt.

Direktoratet har udtalt at direktoratet er enig i at tilsyn ved sygeplejerske i de nævnte situationer ikke kan erstatte lægetilsyn. Direktoratet anser det derfor for beklageligt at der ikke er foretaget lægetilsyn i de to tilfælde, og har anført at direktoratet finder grundlag for at kritisere den anvendte fremgangsmåde i de to tilfælde.

Jeg er enig i at det er beklageligt at der ikke var lægetilsyn i de to tilfælde, og jeg har som nævnt ovenfor noteret mig fængslets beklagelse af dette forhold.

Ad punkt 18.3.1. Indledning

Jeg anmodede direktoratet om at oplyse hvor mange tilfælde af anbringelse i observationscelle Københavns Fængsler havde haft i 2004.

Direktoratet har oplyst at udtræk fra klientsystemet viser at Københavns Fængsler havde 492 anbringelser i observationscelle i 2004.

Jeg har noteret mig det oplyste – som svarer til niveauet i 2003 (499 tilfælde).

Ad punkt 18.3.5. Magtanvendelse

Der skal ikke udfærdiges særskilt rapport om anvendelse af magt i forbindelse med bl.a. observationscelleanbringelse. Af to af observationscellerapporterne fremgik det at der var anvendt magt i to tilfælde og i begge tilfælde var der tale om en (umiddelbart) forudgående magtanvendelse. I det ene tilfælde blev der anvendt magt i forbindelse med gennemførelse af en tidligere truffet beslutning om at overføre den indsatte til en celle i Østfløjen. Ved anbringelsen i denne celle var det ikke muligt at tale den indsatte til ro, og det blev herefter besluttet at anbringe den indsatte i observationscelle. I det andet tilfælde blev magt anvendt til at pacificere den indsatte i forbindelse med at han slog ud efter personalet. Han blev herefter lagt i håndjern og ført til

observationscellen. Disse anbringelser fandt sted henholdsvis den 9. maj og 30. april 2004, men der var ikke rapporter om disse magtanvendelser blandt de magtanvendelsesrapporter som jeg har modtaget, og som tidsmæssigt omhandlede perioden fra den 2. februar til og med den 9. maj 2004. Idet jeg gik ud fra at det skyldes at der ikke var udfærdiget en særskilt magtanvendelsesrapport i nogen af de to tilfælde, bad jeg om oplysning om hvorvidt der burde have været udfærdiget en sådan rapport i sagerne.

Københavns Fængsler har oplyst at hændelserne den 9. maj 2004 (j.nr. 2004/403/02430) må betragtes som to forløb hvorfor fængslet rettelig burde have udfærdiget en særskilt magtanvendelsesrapport. Episoden den 30. april 2004 i det andet tilfælde (j.nr. 2004/403/02814) betragter fængslet derimod som ét forløb hvorfor fængslet ikke har udfærdiget en særskilt magtanvendelsesrapport. Fængslet har i den forbindelse anført at den indsatte i denne sag pacificeres og lægges i håndjern med henblik på anbringelse i observationscelle, og at der således er tale om magtanvendelse i forbindelse med observationscelleanbringelsen.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets svar og mener ligesom fængslet at der rettelig burde have været udfærdiget en særskilt magtanvendelsesrapport i sagen vedrørende j.nr. 2004/403/02430.

Jeg er enig i at der burde have været udfærdiget en særskilt rapport om magtanvendelse i dette tilfælde.

Idet magtanvendelsen efter det af fængslet oplyste i det andet tilfælde skete med henblik på anbringelse i observationscelle, har jeg ingen bemærkninger til fængslets og direktoratets opfattelse hvorefter der ikke har skullet udfærdiges en særskilt magtanvendelsesrapport i dette tilfælde.

Ad punkt 18.3.6.   Kompetence mv.

Ifølge fængslets interne instruks om anbringelse i observationscelle har overvagtme-steren i vagten sammen med afdelingslederen det overordnede ansvar for at gælden-

de regler overholdes. Alle rapporter på nær én havde efterfølgende været gennemset af en overvagtimester. Jeg anmodede om oplysning om hvordan afdelingslederen udfører sit tilsyn, og hvilket tilsyn inspektionen fører med dette område.

Københavns Fængsler har oplyst at der hvis afgørelsen om anvendelse af observatonscelle ikke er truffet af et medlem af afdelingsledelsen eller af vagthavende, i alle tilfælde føres kontrol af den konkret ansvarlige blandt disse snarest efter anvendelsen. Kontrollen sker ved gennemlæsning af rapporten hurtigst muligt efter episoden og omfatter følgende forhold:

- at samtlige punkter i rapporten er korrekt udfyldt,
- at selve episoden er fyldestgørende beskrevet, således at en udenforstående klart får et billede af det passerede. Indsattes eventuelle trusler skal beskrives konkret, magtanvendelsen skal beskrives konkret mv.,
- hvis der konstateres alvorligere fejl eller mistanke om uberettigede indgreb, informeres sikkerhedschefen eller inspektionen straks.

Københavns Fængsler har videre anført at der hvis enkelte punkter ikke er fyldestgørende beskrevet, skal følges op over for ansvarlige medarbejdere, det være sig uniformeret personale, sygeplejerske eller læge. Hvad kontrollen har givet anledning til, og supplerende bemærkninger skal noteres i ledelsens bemærkninger.

Videre har Københavns Fængsler oplyst at sikkerhedschefen på inspektionens vegne tillige fører løbende stikprøvevis kontrol med anbringelsen. Kontrollen sker stikprøvevis efter en nærmere procedure og løbende således at ca. 20 % af alle observatonscelleanbringelser undersøges. Inspektionen informeres snarest hvis denne kontrol giver anledning til særlige bemærkninger.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om det tilsyn der føres, og at der skal gøres notat i feltet til ledelsens bemærkninger vedrørende resultatet af kontrollen. Af de rapporter

som jeg har gennemgået, fremgår det at der også er gjort notat når gennemgangen ikke har givet anledning til bemærkninger. Jeg går, jf. i øvrigt pkt. 18.1.6, ud fra at der også gøres notat om sikkerhedschefens stikprøvevise kontrol, herunder når denne kontrol ikke har givet anledning til bemærkninger således at det ved notatet er muligt at se at en sådan kontrol har fundet sted.

Idet jeg i øvrigt henviser til det som jeg har anført under pkt. 18.1.6., foretager mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om tilsyn, herunder tilsyn i de konkrete sager.

Ad punkt 18.3.8. Lægetilkald og lægetilsyn

I to tilfælde bad den indsatte selv om at blive tilset af en læge. I det ene tilfælde blev den indsatte tilset af en læge ca. 21½ time efter anbringelsen/første anmodning om lægetilsyn, mens den indsatte i det andet tilfælde ikke blev tilset af en læge under opholdet i observationscellen der varede knap 16 timer. I begge tilfælde blev de indsatte tilset af en sygeplejerske, men det fremgik ikke om sygeplejersken havde direkte eller telefonisk kontakt med lægen. Jeg anmodede Københavns Fængsler om at oplyse herom, og om der i givet fald forelå notater om denne kontakt.

Københavns Fængsler har oplyst at sygeplejersken beklageligvis ikke har haft kontakt med lægen i de to sager.

Direktoratet har udtalt at det efter direktoratets opfattelse burde have beroet på en lægefaglig vurdering hvorvidt tilsynet ved sygeplejersken i de to sager var tilstrækkeligt. Direktoratet anser det derfor for beklageligt at der ikke havde været kontakt med en læge.

Jeg er enig heri og har noteret mig fængslets beklagelse af dette forhold.

Jeg anmodede endvidere om direktoratets bemærkninger til det af Københavns Fængsler oplyste i et citat s. 116 i rapporten. Heri havde fængslet bemærket følgende:

”... det er fængslets praksis, at hvis sygeplejerske har haft kontakt (direkte eller telefonisk) med en læge, og hvis den pågældende sygeplejerske har modtaget konkrete anvisninger vedrørende den konfererede indsatte, så har lægen også vurderet og endog lægefagligt tilset den indsatte, idet lægen har brugt sygeplejersken som sin medhjælp (på lægens ansvar).”

Direktoratet har i udtalelsen af 1. november 2005 oplyst at direktoratet efter at have indhentet en udtalelse om dette spørgsmål fra kriminalforsorgens lægefaglige konsulent, ikke har bemærkninger til Københavns Fængslers ordning. Direktoratet har i den forbindelse anført at direktoratet er enig med Københavns Fængsler i at det er en forudsætning at sygeplejersken har kontakt til lægen – enten personligt eller telefonisk – og i den forbindelse modtager konkrete anvisninger af lægen.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Ad punkt 18.3.10. Ophør og varighed

I et tilfælde forblev den indsatte i observationscellen efter at observationscelleanbringelsen var bragt til ophør idet den pågældende overgik til ”alm. belæg” i denne celle. Københavns Fængsler oplyste i brev af 23. december 2004 at det skyldes at den indsatte forud for anbringelsen i observationscelle knuste vinduesglasset i sin egen celle, og at der på grund af belægningssituationen ikke var nogen anden almindelig celle ledig, hvorfor den indsatte måtte blive i observationscellen indtil vinduet var udskiftet. Den indsatte var placeret i observationscellen i tre dage uden at være observationscelleanbragt. Jeg bad om direktoratets bemærkninger til dette forhold.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Det fremgår af § 13, stk. 2 i udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen, at en celle, der er godkendt som observationscelle, ikke kan anvendes til andet formål uden direktoratets generelle tilladelse.

Direktoratet kan bekræfte, at det i belægmæssigt pressede situationer har været nødvendigt for institutionerne at inddrage lokaliteter, der ikke normalt benyttes som celler. Det har blandt andet været nødvendigt at lade indsatte overnatte i besøgslokaler. Det har i sådanne situationer drejet sig om at skaffe plads til kortvarige ophold, indtil den indsatte kunne overføres til en almindelig celle.

Direktoratet beklager, hvis det pres, som direktoratet til tider har måttet lægge på blandt andet Københavns Fængsler, er blevet opfattet som en godkendelse af, at også lokaliteter som observationsceller kan benyttes til almindeligt belæg. Det vil fremover blive understreget over for institutionerne at inddragelse af observationsceller, for hvilke der gælder særskilte regler om udstyr m.v., skal forelægges særskilt for direktoratet.”

Jeg har noteret mig det oplyste og går herefter ud fra at Københavns Fængsler fremover ikke anvender observationsceller til almindelig belægning uden tilladelse hertil fra direktoratets side.

Ad punkt 18.4.1. Indledning

Jeg bad direktoratet om at oplyse hvor mange tilfælde af anbringelse i sikringscelle som Københavns Fængsler havde haft i 2004, herunder oplysning om i hvor mange af disse tilfælde der skete fiksering.

Direktoratet har oplyst at Københavns Fængsler ifølge udtræk fra klientsystemet havde 95 anbringelser i sikringscelle i 2004, og at der blev anvendt fiksering i 46 af anbringelserne.

Jeg har noteret mig det oplyste – og at der således i 2004 har været anvendt sikringscelle i væsentligt færre tilfælde end i 2003 (hvor der var 122 sikringscelleanbringelser, heraf 68 med fiksering).

Ad punkt 18.4.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Det fremgik af to af rapporterne vedrørende sikringscelleanbringelse med fiksering at sygeplejersken havde konfereret med lægen. Jeg bad Københavns Fængsler om at oplyse om sygeplejersken også i de andre tre tilfælde hvor den indsatte var fikseret, konfererede med en læge. Hvis det var tilfældet, bad jeg om oplysning om hvorvidt lægen også i disse tilfælde anså lægetilsyn for åbenbart unødvendige.

Om det ene tilfælde (j.nr. 2004/403/01922) har fængslet oplyst at sygeplejersken tilså indsatte den 7. april 2004 kl. 21.00, men at sygeplejersken beklageligvis ikke konfererede med lægen.

Jeg har noteret mig det oplyste om at sygeplejersken tilså den indsatte, men bemærker at jeg går ud fra at det angivne tidspunkt herfor ikke er korrekt. Jeg henviser til at den indsatte blev anbragt i sikringscelle den 6. april 2004 kl. 21.35 og blev udtaget af sikringscellen den 7. april 2004 kl. 7.26. Jeg lægger til grund at tilsyn ved sygeplejerske fandt sted den 6. april 2004, kl. 21.45 som er det tidspunkt der er noteret i rapporten for "lægetilsyn", og jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende dette forhold.

Jeg har i øvrigt noteret mig fængslets beklagelse af at sygeplejersken ikke konfererede med lægen i sagen.

Om et af de andre to tilfælde (j.nr. 2004/403/01723) har fængslet oplyst at der også i dette tilfælde var tilsyn ved sygeplejersken, men at sygeplejersken beklageligvis ikke konfererede med lægen. Fængslet har oplyst at tilsyn ved sygeplejerske fandt sted den 2. april 2004 kl. 13.15.

Det er foroven i rapporten vedrørende denne anbringelse og i første tilsynsnotat angivet at anbringelsen skete den 2. april 2004 kl. 13.55, men ifølge punktet om fikseret ved anbringelsen skete dette kl. 13.15 (som er 5 minutter efter det tidspunkt der er angivet for den episode der førte til sikringscelleanbringelsen), og lægetilsyn er angivet

vet til at have fundet sted kl. 13.20. Jeg går derfor ud fra at tidspunktet kl. 13.15 er det korrekte for anbringelsen, og at tilsyn ved sygeplejerske fandt sted umiddelbart herefter.

Også vedrørende dette tilfælde har jeg noteret mig fængslets beklagelse af at sygeplejersken ikke konfererede med lægen.

Om det sidste tilfælde (j.nr. 2004/403/01248) har fængslet oplyst at der beklageligvis hverken var tilsyn ved sygeplejerske eller læge.

Det er i rapporten om dette tilfælde anført at der skete lægetilkald den 7. april 2004 kl. 18.00, og at der blev foretaget "lægetilsyn" på samme tidspunkt. I rubrikken til gengivelse af lægens bemærkninger er et notat om tilsyn ved sygeplejerske.

Jeg anmoder Københavns Fængsler om at oplyse nærmere om denne uoverensstemmelse mellem rapportens udvisende og det som Københavns Fængsler nu har oplyst om at der ikke var tilsyn ved sygeplejerske.

Direktoratet har anført følgende:

"...

Det fremgår af § 66, stk. 5 i straffuldbyrdelsesloven, at ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle skal institutionen straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den indsatte, medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Under henvisning hertil finder direktoratet, at der som minimum skulle have været foretaget konference med en læge, der kunne vurdere hvorvidt lægetilsyn var åbenbart unødvendigt. At dette ikke er sket, findes meget beklageligt."

Jeg er enig med direktoratet i at der som minimum burde have været konfereret med lægen, og at det er beklageligt at dette ikke skete. Jeg har ovenfor i forbindelse med

omtalen af to af de tre sager noteret mig fængslets beklagelse af at der ikke blev konfereret med lægen i disse sager.

Ved en af sikringscelleanbringelserne uden fiksering var der ikke oplysning om at der fandt tilsyn sted (hverken ved sygeplejerske eller læge), uanset at rubrikken om tilkald af læge er udfyldt. Jeg anmodede om oplysning om hvorfor der tilsyneladende ikke fandt et sådant tilsyn sted når der var anmodet herom.

Københavns Fængsler har oplyst at fængslet henset til den tid der er gået, beklageligvis ikke kan rekonstruere forløbet af den pågældende sag. Fængslet ser sig således ikke i stand til at besvare det stillede spørgsmål.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Det fremgår af § 66, stk. 6 i straffuldbyrdelsesloven, at ved anbringelse i sikringscelle uden tvangsfiksering skal der tilkaldes læge, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Direktoratet finder det beklageligt, at de gældende regler ikke er iagttaget, hvilket man har meddelt fængslet.”

Jeg har noteret mig at det ikke er muligt at afklare om der var tilsyn ved læge eller sygeplejerske. Det er efter min opfattelse beklageligt.

Da der var anmodet om lægetilsyn (eller tilsyn ved sygeplejerske med henblik på at denne kunne vurdere behovet for lægetilsyn), er det beklageligt hvis den indsatte hverken blev tilset af sygeplejerske eller læge.

Hvis den indsatte blev tilset af sygeplejerske og/eller læge, burde der have været gjort notat herom (jf. også Københavns Fængslers udtalelse af 15. juni 2005 og instruks (nu af maj 2005) om anbringelse i sikringscelle).

Ad punkt 18.4.10. Fast vagt

Jeg lagde til grund at der var udpeget en fast vagt, og at det var sket i overensstemmelse med de i rapporten skitserede retningslinjer, men jeg anmodede dog Københavns Fængsler om at oplyse nærmere om proceduren for udpegning af fast vagt.

Københavns Fængsler har oplyst at udpegningen af den faste vagt i tidsrummet fra kl. 06.00 – 22.00 sker via Den Centrale Afdeling hvor vagten har en varighed af en time pr. funktionær. I tidsrummet fra kl. 22.00 - 06.00 tilsiges en ekstratjeneste ud fra en fast fordelingsliste. Denne funktionær indgår i Vestre Hospitals natbemanding. Hvis fikseringen effektueres efter kl. 21.00 sker overvågningen ved rokering mellem fængslets natpersonale efter en fordelingsliste.

Københavns Fængsler har videre oplyst at den enkelte fængselsfunktionær som udgangspunkt kun har den faste vagt en time, men i mange tilfælde vil vagten dog få en længere varighed.

Det fremgår af direktoratets udtalelse at Københavns Fængsler den 19. juli 2005 supplerende over for direktoratet har oplyst at varigheden af den enkelte vagtperiode kan afhænge af fx hensyn til institutionens øvrige drift, eller af hvor belastende observationen af den enkelte indsatte opleves for den pågældende funktionær. Københavns Fængsler har i den forbindelse oplyst at fængselsfunktionærerne er instrueret i at der skal ske behørig overdragelsesforretning ved funktionærskift, og at sikringscelleanbringelserne i øvrigt følges løbende af Vestre Hospital/afdelingslederen på Vestre Hospital eller vagthavende i overensstemmelse med reglerne om ophør af sikringscelleanbringelse.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

19. Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen.

20. Underretning

Denne rapport sendes til Københavns Fængsler, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i Københavns Fængsler.

Folketingets Ombudsmand

Hans Gammeltoft-Hansen